

ÅRSRAPPORT 2003
FÖR GEMENSKAPSINITIATIVET
LEADER+ I SVERIGE

Sekretariatet till Övervakningskommittén för Leader+

ÅRSRAPPORT 2003 FÖR GEMENSKAPSINITIATIVET LEADER+ I SVERIGE

Europeiska Unionen
Utvecklings- och garantifonden för jordbruket

Glesbygdsverket, ÖSTERSUND 2004-06-24

1. INLEDNING	2
2. FÖRÄNDRINGAR AV DE ALLMÄNNA FÖRUTSÄTTNINGARNA SOM HAR BETYDELSE FÖR GENOMFÖRANDET AV PROGRAMMET	2
3. GENOMFÖRANDET AV PROGRAMMET	4
3.1 Insatsområde 1 LAG-grupper.....	4
3.1.1 Åtgärd 1.1 Användningen av ny kunskap och ny teknologi för att göra landsbygdsprodukter, inbegripet tjänster, mer konkurrenskraftiga.....	4
3.1.2 Åtgärd 1.2 Öka värdet i lokala produkter, inbegripet tjänster, särskilt genom att i samverkan underlätta för mindre företag att få tillgång till marknaden	5
3.1.3 Åtgärd 1.3 Förbättring av livskvaliteten på landsbygden.....	5
3.1.4 Åtgärd 1.4 Att på bästa sätt utnyttja natur- och kultureresurser, inklusive naturområden, som i enlighet med Natura 2000 är av intresse för hela EU.....	5
3.1.5 Åtgärd 1.5 TA-insatser (teknisk assistans)	6
3.1.6 Åtgärd 1.6 Mobiliserings- och kompetensutvecklingsinsatser.....	6
3.2 Insatsområde 2 samarbete.....	7
3.3 Insatsområde 3 Nätverk.....	7
4. ADMINISTRATION OCH UPPFÖLJNING AV PROGRAMMET.....	9
4.1 Övervakningskommitténs arbete	9
4.2 Förvaltningsmyndighetens arbete.....	10
4.3 Utbetalande myndighets arbete	13
4.4 LAG-gruppernas arbete	14
4.4.1 E-bygd i gränsland.....	14
4.4.2 Carpe Mare	15
4.4.3 Leader+ Gotland.....	16
4.4.4 Kärnan i Västra Götaland.....	18
4.4.5 Smålandsgruppen	20
4.4.6 Astrid Lindgrens hembygd.....	21
4.4.7 Leader+ Sjuhärad	22
4.4.8 Våg 21	25
4.4.9 Intryck Hälsingland.....	26
4.4.10 Kustlandet.....	27
4.4.11 Leader+ Nedre Dalälven.....	27
4.4.12 Leader+ Sommenbygd	30
4.5 Användning av tekniskt stöd och resultatet av detta.....	31
4.6 Sammanfattning av alla problem av betydelse som uppstått vid förvaltningen av stödformen och de eventuella åtgärder som vidtagits	31
4.7 Finansiell översikt.....	32
4.8 Inbetalningar från kommissionen	33
5. INFORMATION OCH UTVÄRDERING	33
5.1 Publikationer	33
5.2 Internet.....	33
5.3 Utvärdering	34
6. GRANSKNING/REVISION	34
6.1 Ev förändringar av kontrollsystem	34
6.2 Redogörelse av genomförda kontroller av svenska myndigheter samt från kommissionen	35
6.3 Redovisning av 5-procentskontrollerna	35
6.4 Insatser som gjorts för att säkerställa överensstämmelsen med gemenskapens politik.....	35
7. BILAGOR	36

1. INLEDNING

Gemenskapsinitiativet Leader+ utgörs i Sverige av tolv självständiga LAG-grupper (Lokala aktionsgrupper), som är verksamma inom avgränsade geografiska områden från Hälsingland i norr till Blekinge i söder (se bilaga 1 för karta över LAG-grupperna). Glesbygdverket är förvaltningsmyndighet och Statens Jordbruksverk är beslutande och utbetalande myndighet. Leader+ är ett instrument för att förnya landsbygden och uppmuntra satsningar på oprövade innovativa metoder som ska visa hur det framtida livet på svensk landsbygd kan komma att se ut.

Leader+ finansieras av Europeiska jordbruksfondens utvecklingssektion (40,5 miljoner euro), svensk offentlig sektor (ca 59,7 miljoner euro) samt privat och ideell sektor (ca 46,9 miljoner euro). Totalt omfattar Leader+ i Sverige över 147 miljoner euro¹ (motsvarande ca 1,2 miljarder kronor) som kommer att satsas inom programmets geografiska områden.

Kommissionens beslut om det svenska programmets godkännande fattades den 3 juli 2001. Den 4 juli samma år utsåg Glesbygdverket, mot bakgrund av en oberoende utvärdering som genomförts av ansökande gruppers lokala utvecklingsplaner, de grupper som utgör programmets LAG-grupper och som erhåller stöd från Leader+ (se bilaga 2 för LAG-gruppernas karaktäristika).

Programmet har nu kommit halvvägs. Många projektbeslut har fattats; 224 nya under 2003, varav flertalet inom insatsområde 1. Verksamheten inom insatsområde 2, innebärande interregionala och transnationella samarbetsprojekt, satte fart under andra halvåret i samband med att riktlinjer för samarbetet klargjordes och att LAG-grupperna utarbetade strategier för arbete inom insatsområde 2. Dock är antalet projektbeslut få. De flesta LAG-grupperna har skaffat sig internationella kontakter och några av kontakterna har börjat utvecklas till mer konkreta samarbetsprojekt vi kommer att få se mer av längre fram.

För övrigt kännetecknades 2003 av utvärderingens år då den programenliga halvtidsutvärderingen genomfördes liksom att flera LAG-grupper genomförde eller påbörjade genomförandet av egna utvärderingar för att se över den egna lokala utvecklingsplanen. Resultaten i halvtidsutvärderingen omnämns i avsnitt 5.3 i denna årsrapport. Gruppernas egna utvärderingar kommenteras inte för 2003 utan blir föremål för rapportering i kommande årsrapporter.

Uppdraget att sammanställa årsrapporten har förvaltningsmyndigheten, medan övervakningskommittén för Leader+ godkänner årsrapporten varefter den inlämnas till Europeiska kommissionen senast den 30 juni varje år.

2. FÖRÄNDRINGAR AV DE ALLMÄNNA FÖRUTSÄTTNINGARNA SOM HAR BETYDELSE FÖR GENOMFÖRANDET AV PROGRAMMET

En av händelserna under året var landsbygdskonferensen i Salzburg, Österrike med titeln ”Den Europeiska konferensen om landsbygdsutveckling”. Man samlades för att tillsammans försöka utvärdera den förda Europeiska landsbygdspolitikerna efter Agenda 2000 och diskutera framtida behov. Det var en stor konferens med över 1000 deltagare, vilket i sig markerar frågans vikt. De som samlats

¹ Programmets finansiella uppföljning sker i euro. Sveriges regering har fastställt kursen till 1 euro=8,50 kronor och det är utifrån denna kurs alla beräkningar sker.

företräder en stor grupp aktörer med ett aktivt intresse av att värna om en hållbar ekonomisk, miljömässig och social utveckling av Europas landsbygdsområden. Kommissionen är pressad att agera inför kommande WTO-förhandlingar och den diskussion kring ”Sapir-dokumentet” som råder. Förslaget under konferensen från kommissionens sida är i sammanfattning:

- Förenkling
- Subsidiaritet
- Ökad medfinansiering
- En fond
- Ett program
- Ett regelverk

Trots ansatsen att bredda landsbygdsutvecklingen från enbart de areella näringarna hamnar oftast de konkreta förslagen mycket nära lantbruket. Konferensen erkänner också att utvecklingen av landsbygdsområdena inte längre kan baseras enbart på jordbruket, och att det är oundgängligt att man för att främja ekonomiskt bärkraftiga samhällen på landsbygden diversifierar verksamheten både inom och utom jordbrukssektorn. Leader-programmet omnämns ofta i mycket positiva ordalag och konferensen diskuterade om Leader i sig själv skall utgöra ett eget program under kommande programperiod, eller skall ingå som en del (mainstreaming) av den generella strukturpolitiken under kommande period. Arbetsmetoden i Leader-programmet upplevs av många som en bra arbetsmetod att bygga vidare på under nästa programperiod. Frågan är hur denna integration av Leader i så fall skall gå till. För mer information om ”Salzburgkonferensen” hänvisar vi till kommissionens egen sida: http://europa.eu.int/comm/agriculture/events/salzburg/index_en.htm

Vi har även under året genom den sk ”Westholmska” utredningen (SoU 2003:29 Mot en ny Landsbygdspolitik) fått en översyn av den svenska landsbygdspolitik. Utredningen föreslår en rad förändringar för att lyfta fram och utveckla den svenska landsbygden. Landsbygden har enligt utredningen sina egna förutsättningar och resurser som är tillräckligt specifika för att det skall finnas behov av en särskilt utvecklingsinriktad landsbygdspolitik, utöver den som nu finns för de areella näringarna. Utredningen menar att målet bör vara en landsbygd som är ekonomiskt livskraftig och som har höga natur- och kulturvärden, samt är socialt välfungerande med levande byar och bygder, vilket ju är en grund för det liggande Leader+ programmet.

För att detta ska vara möjligt föreslår utredningen följande förändringar:

- Glesbygdsverket flyttas från den regionala utvecklingspolitiken som sorterar under Näringsdepartementet till Jordbruksdepartementet.
- Glesbygdsverket föreslås byta namn till Landsbygdsverket men även i fortsättningen utgöra ett separat verk.
- Jordbruksdepartementet föreslås byta namn till Landsbygds- och jordbruksdepartementet.
- Avslutningsvis föreslås att det tillsätts en utredning för att fördjupa kunskapen inom områden som är strategiskt viktiga för landsbygdens framtid i Sverige.

Bakgrunden till utredningens förslag är att Sverige saknar en politik för landsbygdens utveckling. Regionalpolitiken är inte längre inriktad på landsbygdsregionerna utan är en politik för alla regioner. Den gör inte heller skillnad mellan land och stad utan betraktar dem som funktionellt sammanväxta. Jordbrukspolitikerna är också ett dåligt instrument för att ta vara på landsbygdens möjligheter menar utredningen. Landsbygden behöver lyftas fram så att det blir möjligt att skydda dess värden och samtidigt ta tillvara möjligheterna till förnyelse. Det finns skäl att bygga vidare på den spontana utvecklingskraft som landsbygdsmiljön utgör, att koppla jordbruk och landskapsplanering till

bostadsplanering. Landsbygden kännetecknas också av sina glesa strukturer, i första hand en gles befolkning och av ett tillgänglighetsproblem genom avstånd till större orter. Det finns därför behov av att särskilt beakta företagandets villkor. Om vi får se ett genomslag för några av förslagen i utredningen så kan det betyda att landsbygdsfrågans dignitet höjs i den allmänna debatten i Sverige och inom EU.

3. GENOMFÖRANDET AV PROGRAMMET

Beskrivningen av genomförandet består av kvantitativa och kvalitativa beskrivningar av respektive insatsområde och åtgärd. Insatsområde 4; genomförande, beskrivs under avsnitt 4 ”Administration och uppföljning av programmet”.

3.1 INSATSOMRÅDE 1 LAG-GRUPPER

Insatsområdet stödjer genomförandet av de i utvärderingen tolv högst rankade lokala utvecklingsplanerna. Respektive LAG-grupp har utifrån sitt områdes behov valt den mest tillfredsställande temaåtgärden. I programmet finns fyra temaåtgärder, som samtliga är representerade bland LAG-grupperna.

Efterfrågan av projekt genom inlämnande av intresseanmälningar och/eller fullständiga ansökningar till LAG-grupperna bedöms allmänt ha varit god under året. Antal projekt beslutade under 2003 är 224 stycken. Storleken på projekten, avseende budget och projektlängd, varierar stort.

3.1.1 Åtgärd 1.1 Användningen av ny kunskap och ny teknologi för att göra landsbygdsprodukter, inbegripet tjänster, mer konkurrenskraftiga
Totalt har under året tio projekt beviljats under detta temaområde.

Utveckling av on-linebokning av varor och tjänster samt test av system för elektroniska affärer heter ett av projekten i Leader+ området Blekinge E-bygd i gränsland. Projektet är ett samverkansprojekt mellan kommunens turistbyrå, BIT-världshuset i Eringsboda och Hallabro samt besöksnäringen. Målet är att bygga upp och skapa kommersiella tjänster kring paketering och bokning med hjälp av ny teknik och nya nätverk i första hand när det gäller boende. Om erfarenheterna blir goda vill man utveckla även andra områden.

Ett annat projekt är projektet Naturcentrum. Projektet syftar till att utveckla naturturismen i Blekinge med hjälp av modern teknik och nya samarbetsformer. Projektet skall medverka till att stärka konkurrenskraften hos företagen inom naturturismen. Projektet kommer att genomföra en förstudie för att undersöka förutsättningarna för att skapa ett Naturcentrum på Eriksberg i Karlshamns kommun. I det arbetet ingår att utveckla ett konstruktivt samarbete i nätverksform med olika intressenter. Förstudien skall undersöka förutsättningarna att skapa fysiska och virtuella utställningar samt undersöka hur samverkan mellan lokala och regionala aktörer kan ske. Målet är att undersöka vilka möjligheter som finns och vilka förutsättningarna är för att bygga upp ett Naturcentrum som kan vara en viktig del för utvecklingen av naturturismen i regionen. Antalet besökare ska, om projektets andra fas genomförs, öka. Projektet ska också bidra till ett ökat samarbete mellan högskolan och näringslivet. Målet är att förstudien ska följas av en andra etapp där förstudiens resultat genomförs.

3.1.2 Åtgärd 1.2 Öka värdet i lokala produkter, inbegripet tjänster, särskilt genom att i samverkan underlätta för mindre företag att få tillgång till marknaden

Grupperna Carpe Mare, Leader+ Gotland, Kärnan i västra Götaland samt Smålandsgruppen har valt detta tema för sin verksamhet. Totalt har 47 projekt beviljats för åtgärden under 2003.

Under denna temaåtgärd finner vi det projekt som utnämns till årets Leader 2003. Projektet heter Wision Ramkvilla och syftet med projektet är att behålla och utveckla befintlig samhällsstruktur och service, göra bygden attraktiv med syfte att befolkningen ökar och att bygden får fler gäster.

Vidareutbilda sockenborna i marknadsföring, turism samt affärsutveckling är viktiga delar i projektet. Medvetandegöra och påverka företag, myndigheter och organisationer om aktuella frågeställningar i stort för landsbygdsutvecklingen. 130 av Ramkvilla sockens 452 invånare har arbetat aktivt i 32 projektgrupper. Hela bygdens infrastruktur utvecklas i projektet. Projektet har blivit ett demokratiarbete där individen utvecklas, grupparbete tränas och nätverk skapas i stor målmedvetenhet. Åldersintervall i grupperna är 14 – 80 år. Kollektiva startformer har praktiserats med gott resultat. Alla verksamheter i bygden har berörts och fler nya företag har startats.

3.1.3 Åtgärd 1.3 Förbättring av livskvaliteten på landsbygden

Under detta temaområde finner vi tre grupper: Astrid Lindgrens hembygd, Leader+ Sjuhärad och Våg 21. Totalt har 45 projekt beviljats i dessa tre grupper under året. Exempel på projekt som bedrivs är t ex ett projekt kring issegling.

Issegling är en traditionell sport i de nordiska länderna. Fram tills nyligen har inte sporten marknadsförts på ett organiserat sätt bland unga personer. Under de senaste åren har det svenska isseglingssällskapet därför startat ett program för ungdomar samt tagit fram utrustning som är bättre lämpade för ungdomar. (Is-optimistjollar, som är mindre och bättre lämpade för ungdomar i åldern 10-15 år samt issegel för unga skridskoåkare). Juniorer i åldrarna 16-21 seglar sk DN issegelbåtar. Programmet marknadsförs och bedrivs i länderna runt Bottenviken. För mer detaljerad information om programmet finns en hemsida www.sisf.se/junior.

Erfarenheterna såhär långt av programmet är att man varit mycket framgångsrika med att förbättra kunskaperna i året runt segling. Programmet lämpar sig väl för internationellt samarbete, där unga personer utbyter erfarenheter med varandra och utvecklar seglingen i stort.

3.1.4 Åtgärd 1.4 Att på bästa sätt utnyttja natur- och kulturreсурser, inklusive naturområden, som i enlighet med Natura 2000 är av intresse för hela EU

Intryck Hälsingland, Kustlandet, Leader+ Nedre Dalälven och Leader+ Sommenbygd är grupperna som valt denna rubrik som tema för sina verksamheter. Totalt har hela 79 projekt beviljats under året.

Ett intressant projekt som bedrivs inom temaområdet är Dalälvsprojektet. Projektet har på bara ett par år medverkat till att tolv heltidsarbeten och sju deltidsarbeten har skapats i de nystartade företagen Rederi AB Dala-Husby och Hedemora Marin AB.

En av de främsta anledningarna till att man har lyckats så bra i projektet tros vara att alla parter, såväl privata, ideella och offentliga har hållit precis vad de lovat och att samarbetet mellan dessa fungerar så bra.

Dalälvsprojektet har till största delen hittills handlat om att göra bryggor, attraktiva strandområden, parkeringar och prickning för att underlätta för båttrafiken i området mellan Avesta, Grådö och Dala

Husby. Totalt har cirka 100 personer medverkat på ett eller annat sätt för att hjälpa till. Tillsammans med båtfolket, fiskeintressenter och representanter från Avesta och Hedemora kommuner samlades man för att diskutera möjligheterna att förverkliga idén med en farled mellan Avesta, Grådö och Dala Husby. Man bildade Södra Dalelvens båtklubb 2001, som tillsammans med Grådö Bygdegårdsgille stod bakom en ansökan till Leader+ Nedre Dalälven. När båtklubben bildades var man fem medlemmar och i dag är man över 80.

Projektledningen tycker att utvecklingen sedan har gått väldigt snabbt. Från att det har åkt någon enstaka eka och styrpulpetbåt längs älven finns det där i dag mängder av småbåtar och även en del riktigt stora båtar. Dessutom har passagerarbåten M/S Dala Husby haft över 5000 passagerare per år under de två första åren.

Även näringslivet har gett många uppskattande ord, kontanta pengar och upp till 100 procentsrabatter till projektet. Företagen har fått något att visa upp för sina kunder. En mängd nyckelpersoner, kända företagsledare och politiker har hunnit med att resa med M/S Dala Husby. Båten har blivit en viktig träffpunkt.

3.1.5 Åtgärd 1.5 TA-insatser (teknisk assistans)

Åtgärden är obligatorisk för samtliga LAG-grupper och består av insatser av rent administrativ karaktär, som till exempel:

- lönekostnader för de anställda som ansvarar för administrationen för den aktuella juridiska personen
- lokalkostnader
- kostnader för inventarier
- kostnader för försäkringar, kontorsmaterial, datorer, porto, telefon, fax och kopiering avseende gruppens förvaltning av Leader-planen.

Budgeten för denna typ av insatser begränsas till ett riktmärke på 15 procent av totalbudgeten för insatsområde 1. Kostnader för arvoden till personer ej anställda av den juridiska personen, informationsspridning, resor samt utbildning ligger utanför riktmärket på 15 procent.

Totalt 11 projektbeslut inom åtgärden 1.5 har tagits under året.

3.1.6 Åtgärd 1.6 Mobiliserings- och kompetensutvecklingsinsatser

Insatserna som avses under denna åtgärd omfattar nya LAG-grupper i Leader+. En LAG-grupp anses ny då den är helt nybildad för Leader+ eller en från LEADER II ombildad LAG-grupp vars geografiska område skiljer sig från den tidigare LAG-gruppens. Med denna betydelse är samtliga tolv LAG-grupper berättigade särskilda kompetens- och mobiliseringsinsatser i enlighet med åtgärd 1.6. Mobiliseringsinsatser är sådana insatser som LAG-gruppen gör för att kapaciteten för genomförandet av den lokala utvecklingsplanen byggs upp inom Leader-området. Kapaciteten kan byggas upp på två sätt:

- Inom LAG-gruppens geografiska verksamhetsområde (Leader-området). Här avses alla informationsinsatser som syftar till att öka allmänhetens kunskaper om programmets stödmöjligheter. När fler människor får kunskap om de stödmöjligheter som programmet ger ökar möjligheten för LAG-gruppen att tillvarata och pröva goda utvecklingsidéer. Sådana insatser är till exempel marknadsföringsinsatser i form av annonsering och deltagande i seminarier och mässor.
- Inom den faktiska LAG-gruppen, det vill säga bland LAG-gruppens egna medlemmar och/eller anställda. Här avses sådana insatser som är nödvändiga för att LAG-gruppen ska kunna fungera som aktivt stöd till projektanordnare.

Totalt 12 projekt har beslutats under året innefattande kostnader för LAG, resor, utbildning och annonsering för att kunna genomföra planen.

3.2 INSATSOMRÅDE 2 SAMARBETE

År 2003 blev regelverket för insatsområdet formellt klart. I början av året utarbetades rutiner på både Glesbygdsverket och Jordbruksverket för tillämpningen av kommissionens riktlinjer i Sverige. Dock återstår den mer praktiska tillämpningen av insatserna vilket kan innebära vissa igångsättningsproblem eftersom rutinerna för beslut ser olika ut mellan medlemsländerna. De svenska myndigheterna, liksom det Svenska nätverket för Leader+, kommer att vara behjälpliga gällande samordning och vissa kontakter, främst på nationell nivå, för att projekten ska komma igång.

Inom insatsområde 2 har totalt sex projekt beviljats av Jordbruksverket, där tre av projekten är interregionala och tre är transnationella. Många både formella och informella kontakter är tagna av LAG-grupperna och Svenska nätverket för Leader.

Ett problem för insatsområde 2 är att det europeiska Leader-observatoriet fortfarande inte kommit igång. Leader-observatoriet ska finnas för att underlätta kontakterna mellan länderna m.m. Till följd av att detta inte kommit igång ännu hamnar mycket arbete istället på nationernas respektive nätverksenheter för att knyta ihop transnationella projekt.

Information om vad LAG-gruppernas strategier för insatsområde 2 ska innehålla har under året utarbetats av samtliga grupper. Strategierna godkändes i beslut av Övervakningskommittén och dessa utgör numera bilaga 5 i programkomplementet för Leader+.

3.3 INSATSOMRÅDE 3 NÄTVERK

Svenska nätverket för Leader+ har under 2003 varit fullt verksamma. Hushållningssällskapens Förbund är huvudman för nätverket och den part förvaltningsmyndigheten har återkommande avstämningar med. Styrgruppen för nätverket består av ett flertal organisationer verksamma inom landsbygdsfrågor i Sverige.

Aktiviteter

- Transnationell konferens på Marstrand i mars. Anordnades tillsammans med de finska och danska nationella nätverken. Syftet med konferensen var att finna internationella samarbetspartners och förena gemensamma projektidéer. Deltagare från många länder. I samarbete med Finland och Danmark genomfördes uppföljande konferenser i respektive land senare under året.
- Nätverksträffar har hållits på Gotland under våren och i Ramnäs i november. Temat under Gotlandsträffen var Analysgruppens rapport från intervjuer med verksamhetsledare ordförande och projektledare. Bilden blev mycket splittrad och det pekar på ett fortsatt arbete framförallt för att formalisera insamlingen av erfarenheter från "fältet". I Ramnäs behandlades frågor om tematiskt arbete inriktat på ungdomar och ett intensifierat informationsarbete riktat till myndigheter.
- Ordförandegruppen har haft två samlingar under 2003. Det har inneburit en stadga i arbetet att ordförandegruppen formaliserat sitt samarbete och uppträder som en grupp i vissa frågor.

Webb och databas

- Träning i databasen har genomförts vid heldagsbesök av nätverket. Nils Lagerroth har farit till Kärnan i Västra Götaland, Carpe Mare och Sjuhärad. Mona Larsson-Hillgren har besökt Sommenbygd, Astrid Lindgrens hembygd, Smålandsgruppen och Kustlandet. Hans-Olof Stålgren har besökt Blekinge, Nedre Dalälven och Våg 21. Intryck Hälsingland och Gotland har ännu inte besökts. (Ett besök på Gotland skall ske 28-29 april 2004).
- Databasen är nu i funktion. Vissa justeringar kvarstår att göra. Den ekonomiska informationen skall göras mer uppdelad. Möjligheter att ange många olika medfinansierare skall bl.a. införas. Den publika sökningen i databasen skall också göras mer tillgänglig. På webbsidan finns även ett kalendarium för gemensamma aktiviteter och för aktiviteter inom respektive grupp.

Nätverkssamarbetet

- Under året har nätverkssamarbetet utvecklats positivt. Det märks att de oklara roller, som gav upphov till vissa diskussioner under våren, till stor del har klarnat och därmed har samarbetet börjat flyta mycket bättre.

Styrgruppen och Arbetsutskottet

- På en begäran från den kombinerade Nätverks- och Plusforumträffen på Gotland har representationen från LAG både i arbetsutskottet (AU) och i styrgruppen utökats väsentligt. LAG har nu tre representanter i AU samt sex ordinarie och sex suppleanter i Styrgruppen. Arbetsutskottet har haft telefonsammanträden i början av varje månad med undantag för sommarmånaderna. Styrgruppen har haft sammanträde fyra gånger under året.

Extern information

a) Tankesmedja

I tankesmedjan har följande personer deltagit.: Bengt Almkvist (Kustlandet), Lena Dahl (Astrid Lindgrens hembygd), Jörgen Wessman (Gotland), Staffan Bond (Folkrörelserådet), Leif Berndtsson, Maria Elinder (Kommunförbundet/Landstingsförbundet), Nils Lagerroth och Hans-Olof Stålgren. En tankesmedja bildades under hösten för att göra strategiska planer för hur informationen om Leader-metoden skall kunna spridas på ett så effektivt sätt som möjligt.

b) Information på regional nivå

Under hösten planerades regionala informationsträffar både i Jönköpings län och i Västra Götaland. Inledande kontakter har också tagits för liknande informationsträff i Östergötland. Det är främst Nils Lagerroth som planerat träffarna. Vid träffen i Västra Götaland medverkade också representanter för alla tre LAG i området. Planering inför ett seminarium på förvaltningsmyndigheten för Mål 1 södra skogslänen (Länsstyrelsen i Jämtland) om Leader har också påbörjats.

c) Veckobrev

Ett digitalt nyhetsbrev har publicerats digitalt varje vecka. Brevet skickas till alla Leaderkontor, alla förtroendevalda Leader-ledamöter, styrgruppens ledamöter m.fl.

d) Årets Leaderprojekt

Utnämmandet av Österåkers Lanthandel som Årets Leader 2002 gav stort mediegenomslag både lokalt och nationellt. Resultatet har också blivit att varje nominerat projekt är sitt Leaderområdes

regionala Årets Leader. Nomineringen av 2003 års projekt startade i november och offentliggörandet blir i samband med Marsfesten i Hälsingland (2004).

Internationellt

- Deltagande i konferenser
Det svenska nätverket har deltagit i tre transnationella konferenser, en i Wales, en i Danmark och en i Finland. En representant till Frankrike.
- Databas för projektsamarbeten
I ett samarbete mellan de flesta nätverksenheter har en gemensam databas för att söka europeiskt samarbete skapats. Det svenska nätverket har varit drivande i den processen.
- Anordnande av studieresa till Galicien, Spanien, där deltagare från flera svenska Leader-områden deltog.

Kansliet har under året bestått av två projektledartjänster (totalt 110 procent), administratör (30 procent), webb och info (30 procent) och ekonomi (15 procent).

4. ADMINISTRATION OCH UPPFÖLJNING AV PROGRAMMET

4.1 ÖVERVAKNINGSKOMMITTÉNS ARBETE

I syfte att övervaka programmet har Sveriges regering inrättat en övervakningskommitté i enlighet med artikel 35 i Rådets förordning (EG) nr 1260/1999 av den 21 juni 1999 om allmänna bestämmelser för strukturfonderna. Övervakningskommitténs ledamöter och ersättare utses av regeringen i enlighet med rådets förordning och kapitel 11.2 i det Nationella programmet för Leader+. Ordförande var fram till den 1 augusti 2003 Kristina Lejdström, Näringsdepartementet. Från och med den 1 augusti 2003 är ordförande för kommittén Katarina Sjölander, Näringsdepartementet. Glesbygdverket svarar för sekretariatsfunktionen till övervakningskommittén.

Sammanställningen av övervakningskommittén har under 2003 varit enligt följande:

<i>Ordinarie ledamöter</i>	<i>Organisation</i>	<i>Ersättare</i>	<i>Organisation</i>
Katarina Sjölander	Näringsdep.	Agneta Spetz	Näringsdep.
Thomas Bengtsson	Jordbruksdep.	Mathilda Åberg	Jordbruksdep.
Karl-Erik Nilsson	Kommunförb.	Solveig Ekh	Kommunförb.
Ebbe Adolfsson	Naturvårdsverket	Katrin Ottosson	Naturvårdsverket
Kerstin Aggefors	NUTEK	Ove Bengtsson	NUTEK
Ann-Marie Nordström	Skärgårdarnas Riksförbund	Kjell Björkqvist	Skärgårdarnas Riksförbund
Ingrid Mars	LRF	Anders Johannesson	LRF
Elisabeth Rooth Eriksson	Hush.sällskapet	Magdalena Petersson	Hush.sällskapet
Cecilia Waldenström	SLU	Ulf Brangenfeldt	SLU
Thomas Fredén	LO	Lise-Lotte Ekelund	LO
Johan Boström	FRR	Ingmarie Wrangefors	FRR
Per-Olof Remmare	RAÄ	Marja-Leena Pilvesmaa	RAÄ
Ulf Fahlstad	Föret. Riksorg.	Christina Conrad	Föret. Riksorg.

Silva Wistrand	Landstingsförb.	Lars-Axel Nordell	Landstingsförb.
Ewa Engdahl	LAG Smålandsgr.	Carin Alfredsson	LAG Kärnan i VG
Stig Hansson	LAG Gotland	Karina Veinhede	LAG Våg 21

Företrädare för Europeiska kommissionen deltar som rådgivare under mötena. Kommissionens representant har under 2003 varit Johan Magnusson. Suppleant Tanja Viljanen. Förvaltningsmyndighet (Glesbygdverket) och utbetalande myndighet (Jordbruksverket) är adjungerade. Förvaltningsmyndigheten är föredragande. Andra organisationer eller speciellt inbjudna personer får närvara vid möten efter överenskommelse med ordföranden.

Under år 2003 har övervakningskommittén sammanträtt tre gånger, där två av mötena förlades till Leader-områden. Det första mötet hölls i Gysinge den 18 mars där Leader+ Nedre Dalälven stod som värd för mötet. Huvudfrågan för sammanträdet var halvtidsutvärderingen av programmet. Clas Engstöm från Eurofutures AB, som fått uppdraget att genomföra utvärderingen, presenterade sig själv och sin organisation. Bengt Wittbom, Ledningskonsulterna, presenterade erfarenheter från den tidigare slututvärderingen av LEADER II programmet.

Beslut togs om en referensgrupp om fem ledamöter från kommittén till stöd för halvtidsutvärderarnas arbete. På sammanträdet informerade förvaltningsmyndigheten om den aktuella finansiella ställningen i programmet, samt föredrog övrig information av intresse för övervakningskommittén. Det informerades också om kommande riktlinjer från kommissionen avseende riktlinjer för insatsområde 2. Nils Lagerroth informerade om Svenska nätverket för Leader+ arbete med en projektdatabas kopplat till deras hemsida samt om kommande transnationella konferens i Marstrand. Pasi Kemi informerade om Jordbruksverkets roll som kontroll- och granskningsorgan. Jordbruksverket arbetar fortfarande med kontroller som gäller förra programperioden. Meddelas att Jordbruksverkets granskningsenhet ska besöka en del av LAG-grupperna (2-3 st) med början under våren 2003 och då titta på bokföring, verifikat, administration etc.

Möte nummer två under året hölls på Regeringskansliet i Stockholm den 3 juni 2003. Förvaltningsmyndigheten föredrog årsrapporten för 2002, vilken godkändes av mötet. Clas Engström, EuroFutures, informerade om utkast till den första delrapporten inom halvtidsutvärderingen; *Programmets aktualitet och genomförandeaspekter*, som kommer att bli en del i slutrapporten. Förvaltningsmyndigheten informerade om erfarenheterna från uppföljningsrapporten *Lärande Lokal Utveckling*. Mötet beslutade att godkänna rapporten och att denna utgör bilaga till årsrapporten. Vid detta möte avtackades ordföranden inför sin förestående pension.

Årets sista möte hölls i Björkshult som ligger inom Smålandsgruppens område. Mötet var också den nya ordförandens första möte med övervakningskommittén. Clas Engström, EuroFutures redovisade halvtidsutvärderingen av programmet för ledamöterna. Kommissionen hade synpunkter på hur man sammanställt svaren på kommissionens gemensamma utvärderingsfrågor och det beslutades att utvärderaren ska lägga till ett kapitel i utvärderingen med en sammanställning utifrån kommissionens riktlinjer. Under detta möte godkände kommittén även de av LAG-grupperna framtagna riktlinjerna för insatsområde 2.

4.2 FÖRVALTNINGSMYNDIGHETENS ARBETE

Verksamhetsåret 2003 genomsyrades framförallt av halvtidsutvärderingen och insatser för att komma igång med insatsområde 2 – interregionalt och transnationellt samarbete. I övrigt fungerar Glesbygdverket som samordnaren av olika aktörer inom Leader+, dvs. samordning mellan

myndigheter, LAG-grupper, departement, kommissionen, sekretariat till Övervakningskommittén och mycket kontakter och svarande på frågor från olika intressenter av Leader, samt allmänheten. Vi har även under året börjat märka en ökande efterfrågan på vår medverkan i olika sammanhang för att dela med oss av erfarenheterna Glesbygdsverket har som förvaltningsmyndighet. Nästa år, 2004, kommer denna del av Glesbygdsverkets arbete sannolikt öka i takt med programmets framskridande och att det blir mera känt, samt att det finns alltmer erfarenheter att informera om.

- Halvtidsutvärdering

Ständig dialog med halvtidsutvärderaren. Två möten mellan beställaren, Glesbygdsverket, och EuroFutures har hållits. Som del i utvärderingen höll halvtidsutvärderaren två seminarier (vår respektive höst) med deltagare från alla instanser i programmet: LAG-gruppsmedlemmar, kanslipersonal, Svenska nätverket för Leader+, Näringsdepartementet, Övervakningskommittén, Jordbruksverket och Glesbygdsverket. mer om halvtidsutvärderingen se avsnitt 5.3 Utvärdering.

- Ekonomisk uppföljning på LAG-grupps- och programnivå

Regelbundet görs uppföljningar för att se till så att utbetalningen följer i en acceptabel nivå. Med regelbunden uppföljning kan vi reagera tidigt och vidta lämpliga åtgärder.

- Riksantikvarieämbetets rapport om alla Leader-projekt med kulturanknytning

Rapportering till RAÄ med alla projekt med kulturanknytning. För 2003 var antalet Leader-projekt med kulturanknytning 90 stycken vilket utgjorde ca 25 procent av samtliga rapporterade projekt till rapporten (dvs av alla projekt som bedrivs inom strukturfondsprogrammen i Sverige).

- Tolkningsfrågor gällande programmet och regelverk

En rad av frågorna från LAG-grupper och kanslier har direkt juridisk karaktär. Dessa besvaras oftast direkt eller genom hänvisning till rätt instans. Exempel på vanliga frågeområden under året är jävs-, stadge-, och upphandlingsfrågor. Inte sällan, genom uppkomna frågor vid beslut om enskilda projekt där LAG-gruppen och/eller Jordbruksverket, behövs ett uttalande från oss avseende vissa tolkningar.

- Uppföljningsrapport Lärande lokal utveckling

För att följa upp Leader-programmet på ett mer kvalitativt sätt än vad som annars finns krav på, har förvaltningsmyndigheten tagit fram ett antal frågor för att följa upp verksamheten inom Leader-området avseende sammansättning i LAG-gruppen frågor om projekten, framtiden för projekten och LAG-gruppen m.m. Tema för uppföljningsrapporten 2003 är Hållbar utveckling, dvs hur är den hållbara utvecklingen för verksamheten som bedrivs inom Leader-området och hur ser LAG-gruppen själv på detta? Den sammanställda rapporten utgör bilaga 4 i Årsrapport 2003.

- Avstämningsmöten med Svenska nätverket för Leader+

Den 11 januari 2002 skrevs avtalet mellan Glesbygdsverket och den vinnande anbudsgivande organisationen, Hushållningssällskapens Förbund (HS). Möten mellan avtalsparterna hölls den 9 april och 6 november för att stämma av, planera och följa upp aktiviteter. Häremellan sker regelbundna kontakter främst via e-post och telefon.

- Information och träffar med LAG-grupperna/Leader-kanslierna

Tre verksamhetsledarträffar har hållits, två i maj (på Gotland och i Stockholm) och i oktober (i Stockholm). Träffarna i maj handlade om att informera om hur insatsområde 2 ska genomföras. I oktober handlade träffen till stor del om utvärderingar, både halvtidsutvärderingen och om egna utvärderingar i Leader-områdena, samt diskussion kring budgetläget.

Mestadelen av kontakten mellan LAG-grupperna, kanslierna och förvaltningsmyndigheten sker med e-post eller telefon.

- Styrkommittén för Leader+

Två möten har hållits 2003 på EU-kommissionen i Bryssel; den 6-7 maj och den 2-3 december. Kommittén, som består av representanter från samtliga medlemsstaters förvaltningsmyndigheter och nationella nätverk, har till uppgift att diskutera frågor kring genomförandet av Leader+ på gemenskapsnivå. Båda mötena inleddes med att alla medlemsstater presenterade hur långt man kommit med verksamheten i respektive program i respektive land. Mötet i maj handlade huvudsakligen om transnationellt samarbete vilket även behandlades på mötet i december. På mötet i december behandlades även frågor om utvärdering.

Inte heller under 2003 kom verksamheten inom det europeiska Leader-observatoriet igång. Kommissionens upphandlingsprocedurer visade sig ha blivit ytterligare försenade.

- Årligt möte med kommissionen

I enlighet med artikel 34 (2) i förordning 1260/1999 ska årligt möte hållas mellan förvaltningsmyndigheten och kommissionen för gemensam verksamhetsuppföljning. Under 2003 hölls inget möte.

- Regel 12 i förordning 1685/2000

Som regel ska projekt inom insatsområde 1 genomföras inom LAG-gruppens egna geografiska område. För projekt som LAG-grupper vill genomföra, trots att de till viss del faller utanför det egna geografiska området, ska ett så kallat oberoende organ göra en bedömning av vilket geografiskt område effekterna tillfaller. Mer än 50 procent av effekterna ska bedömas tillfalla Leader-området för att projektet ska beviljas. Verket för näringslivsutveckling, NUTEK, är av regeringen utsett till sk oberoende organ. Under 2003 skickades fyra ansökningar till NUTEK för bedömning i enlighet med regel 12 innan formellt beslut kunde fattas av Jordbruksverket. Samtliga dessa projekt beviljades sedan av Jordbruksverket.

- Övriga möten

Vi deltog på Jordbruksverkets utbildningsdag för kansliernas administrativa personal om rekvisitionshantering i september i Jönköping. Dagen efter hade vi ett arbetsmöte mellan Glesbygdsverket och Jordbruksverket för att diskutera gemensamma frågor.

En informatör från Glesbygdsverket är representerad i informationsnätverket för strukturfonderna, i regi av NUTEK, som möts ca två gånger per år.

Deltagande på kick-off på NUTEK inför införandet av ett nytt nationellt projekthanteringssystem kallat "NYPS".

Deltagande vid konferens om resultat av slututvärderingar av strukturfondsprogram föregående programperiod. NUTEK anordnare.

I slutet av 2003 var vi med vid ett första möte med arbetsgruppen som ska se över de horisontella målen i samtliga strukturfondsprogram. Nästan alla förvaltningsmyndigheter och även andra myndigheter finns representerade i arbetsgruppen. Fler möten beräknas ske under våren 2004.

Deltagande vid Nätverksträffen i Ramnäs den 19-20 november.

- Internationellt deltagande och/eller medverkan

Konferens i Bryssel i mars om förvaltning av strukturfonderna i framtiden som kommissionen inbjudit till.

Transnationell nätverkskonferens på Marstrand i mars som arrangerades av det svenska, danska och finska nationella nätverken. Deltagare från många europeiska länder, både medlems- och blivande medlemsländer. Glesbygdverket informerade om kommissionens riktlinjer för insatsområde 2.

Transnationell nätverkskonferens på Römö, Danmark, september.

Twinning-projekt med Litauen om införandet av Leader-insatser inom ramen för deras Mål 1-liknande program för åren 2004-2006. Glesbygdverket deltog på tre seminarier för att övergripande informera om erfarenheterna från införandeprocessen och sedan förvaltningen av programmet i Sverige. Fler insatser i Litauen från oss planeras under 2004.

4.3 UTBETALANDE MYNDIGHETS ARBETE

Under året har verket noterat en kraftigt ökande volym av rekvisitioner från LAG-grupper. Verket har utbetalat rekvirerade medel i tillfredsställande takt. Även inkommande volym av beslutsförslag har varit hög och beslutade medel under året motsvarar ungefär budgeterade medel för ett år.

Jordbruksverket har en tät kommunikation med LAG-grupperna i samband med handläggning av ärenden. Även i det löpande arbetet är verket LAG-grupperna behjälpliga i bl.a. frågor kring regeltolkning, utveckling av administrativa system samt utbildning av ny personal. Jordbruksverket har under året kompletterat den pärm som tagits fram som stöd för LAG-gruppernas handläggning av ärenden inom Leader+ med bland annat nya instruktioner för hantering av insatser inom interregionalt- och transnationellt samarbete.

Jordbruksverkets Internrevisionsenhet har under 2003 genomfört revision av system och hantering av Leader+ i Sverige. Det resulterar i att Jordbruksverkets stödenhet under 2004 kommer att sammanställa nya rutinbeskrivningar för Leader+. Det innebär dock inga större förändringar av de rutiner som hittills tillämpats av Jordbruksverket och LAG-grupperna.

Under året har Jordbruksverket genomfört de sista besöken av en första omgång av tillsynsbesök hos LAG-grupperna. Nästa omgång av tillsynsbesök planeras att påbörjas under 2004. Tillsynsbesökens huvudsakliga syfte är att säkerställa att LAG-gruppernas hantering samt system för hantering av stödärenden är korrekta. Utifrån sammanställda formulär kontrolleras bland annat tillförlitligheten i det system som byggts upp för det Svenska Leader+ -programmet. Därvid säkerställs att verifieringskedjan avseende stödberättigade kostnader uppfyller de krav som anges i förordning EG 438/2001 samt att övriga EG-förordningar som berör Leader+ följs. Dessutom görs en avstämning av LAG-gruppernas system för ekonomi, ekonomisk rapportering till LAG, organisatorisk uppbyggnad, ansvarsfrågor som t.ex. attesträtt och delegeringsbeslut. Utöver fysisk kontroll av vissa av LAG-gruppens handlingar intervjuas både Leader-kontorens personal och LAG-medlemmar för att identifiera eventuella problem eller felaktigheter. Lösningar på enskilda detaljfrågor hos respektive LAG-grupp diskuteras för att ytterligare förbättra LAG-gruppens hantering. Eventuella brister följs upp genom avrapportering av vidtagna åtgärder från LAG samt kontroll vid nästa tillsynsbesök. Inga allvarliga brister som föranleder ändringar av det av Jordbruksverket föreskrivna system som tillämpas av LAG-grupperna har observerats i samband med den första omgången av tillsynsbesök. Eftersom LAG-gruppernas administrativa system skiljer sig något åt har Jordbruksverket utifrån gjorda iakttagelser utfärdat rekommendationer för vissa LAG-grupper för att optimera sin hantering.

4.4 LAG-GRUPPERNAS ARBETE

Förvaltningsmyndigheten har efterfrågat verksamhetsberättelser för år 2003 av samtliga LAG-grupper för att få en samlad bild av Leader+ arbetet i Sverige. Vi konstaterar att de inkomna redovisningarna i de flesta fall är alldeles utmärkt och att dessa använts som underlag för redogörelse av verksamheten i grupperna, med undantag för en del redigeringar. För ytterligare information hänvisar vi till gruppernas egna redovisningar.

4.4.1 E-bygd i gränsland

Den ideella föreningen Leader+ Blekinge, E-bygd i gränslands LAG-grupp, har under 2003 bestått av 15 ordinarie ledamöter och tre suppleanter. LAG-gruppen har haft sex beslutssammanträden under året. Under perioden 2001 till och med 2003 har LAG-gruppen beviljat stöd till 35 projekt till ett totalt värde av nästan 40 miljoner kronor. Innevarande år har tolv projekt startats, varav två interregionala projekt, och två förstudier som hunnit avslutats.

LAG-gruppens arbete under året har främst koncentrerats på att arbeta med policyfrågor och organisationsförändringar. Idag är kansliet organiserat direkt under LAG-gruppen, vilket det inte var tidigare då det var ett projekt under Blekinge Utvecklingscentrum och Hushållningssällskapet. LAG-gruppen har också haft extra möten för att diskutera framtidsfrågor och fördjupa sig i frågor kring Leaderprogrammet.

Under året har en halvtidsutvärdering gjorts kallad "lokalt lärande" i området. I Blekinge har denna utvärdering gjorts av stiftelsen Cesam. Extra LAG-sammanträden har hållits med utvärderaren både före och efter arbetet.

När det gäller den offentliga medfinansieringen är detta ett stort bekymmer för projektägarna när de vill förverkliga sina projektidéer. Detta gör att beredningen av projekten tar längre tid i anspråk än vad det annars hade behövt göra. Den offentliga medfinansieringen till Leader från regeringen, via länsstyrelsen, fungerar dock mycket bra, då LAG-gruppen kan rekvirera hela beloppet direkt från länsstyrelsen och även ha beslutanderätt över dessa medel.

Ett led i arbetet med att få igång transnationella projekt har varit att skaffa egen erfarenhet. Detta har skett genom ett erfarenhetsutbyte tillsammans med Leadergruppen i Småland. Dessutom har en grupp från länet tillsammans med representanter för LAG-gruppen arbetat fram en projektplan för ett planerat transnationellt projekt tillsammans med Skottland.

I Blekinge är Östersjösamarbeten en prioriterad åtgärd. Leader+ Blekinge medverkar därför också i Interreg projektet "Seagull" som är ett samverkans projekt mellan Blekinge, Kronoberg och Kalmar län i Sverige tillsammans med Bornholm Danmark, Pommernregionen och Warmia-Masuriregionen i Polen, Kaliningradregionen Ryssland och Klaipeda län i Litauen. I arbetspaketet landsbygdsutveckling arbetar Seagull med att ta fram ett utvecklingsprogram med transnationell bäring för landsbygdsområden med bland annat analyser, "benchmarking", nätverksbyggande och kunskapsutbyte. Projektet kommer också att ge stöd till innovativa utvecklingsprojekt. Leader+ Blekinge medverkar i projektet som expert avseende implementering av Leadermodellen och för att skapa kontakter för framtida projekt.

Leader+ Blekinges arbete med att bygga upp ett samarbete mellan myndigheter och offentliga aktörer som arbetar med landsbygdsutveckling har varit mycket framgångsrikt. Tillsammans med alla dessa aktörer i länet har en "*virtuell samrådsgrupp*" byggts upp. Gruppen träffas regelbundet för att

gemensamt reda ut gränsdragningar mellan programmen men även med att skapa en effektivare hanteringsprocess. Många projekt berör flera program och istället för att flera aktörer skall bereda samma sak flera gånger görs detta nu på ett enklare sätt.

Under året har flera grupper kommit på studiebesök till Blekinge. Flera grupper från Sönderjylland i Danmark har varit på plats och besökt landsbygdsentreprenörer. En litauisk grupp har varit i området och studerat hur Leaderarbetet byggts upp.

Projektexempel

Mötesplats Fur bygger på en lokal utvecklingsplan med ett brett deltagande på orten. En av aktiviteterna har uppmärksammats särskilt. Det är att byborna gick samman och tog reda på förutsättningarna för bredbandsbygge och utbildade sig i frågan samt ordnade eget bredband. Med i dagsläget endast fjorton abonnenter, och med en bredbandshastighet snabbare än vad många IT-företag har inne i Karlskrona, skapade de egentligen något som inte är möjligt. Men tack vare eget arbete både vid installation som vid drift har man gjort satsningen till en succé.

Varje år vallfärdar tusentals turister till Blekinge för att uppleva fisket och naturen och denna verksamhet omsätter cirka 200 miljoner kronor årligen och har dessutom en stor utvecklingspotential. Ett projekt har startats där nyckelordet är samverkan. Ungdomar och entusiaster från sportfiskeklubbar ska nu sätta upp en virtuell mötesplats på Internet. De skall sätta upp nya invägningsstationer med nätuppkoppling och möjligheter att mata in fiskerapporter via den egna mobiltelefonen direkt till hemsidan, även med foto! En fysisk mötesplats skall även vidareutvecklas där det skall finnas service och produkter för denna grupp människor. Här skall även en plattform utvecklas för de företag som arbetar med redskapstillverkning i länet så att de kan produktutveckla och öka sin konkurrenskraft. Detta är en samverkansmodell som bygger på de lokala förutsättningarna runt Karlshamn men den kan även överföras till andra delar av Sverige.

4.4.2 Carpe Mare

Under året konstaterade vi att det finns ett behov av att arbetsutskottet träffas också mellan de ordinarie LAG-mötena. Därför har målsättningen varit att ha arbetsutskottsmöten åtta gånger per år. Under 2003 har arbetsutskottet sammanträtt nio gånger, och hela LAG-gruppen har sammanträtt fyra gånger. Dessutom genomförde LAG-gruppen, som planerat, en utvecklingskonferens tillsammans med utvärderingskonsulterna i Rönnäng 28 februari till 1 mars.

I anslutning till varje LAG-möte har beredningsgrupperna haft möte. Efter tydliga önskemål hålls nu de flesta beredningsmöten i direkt anslutning till LAG-mötet. Eftersom projektansökningarna fördelats mycket ojämnt mellan de fem åtgärderna har ett par beredningsgrupper haft mycket lite att göra. Cirka tre veckor innan LAG-mötena skickas de inkomna ansökningarna som ska behandlas till samtliga ledamöter i LAG.

Med projektledarna har vi hittills haft ett utvecklingsseminarium (6 – 7 mars), samt ett vanligt projektledarmöte. Dessutom har skärgårdsutvecklarna träffats en gång. Kansliet har också besökt enskilda projekt för att närmare gå in på aktuella frågor.

Både LAG-gruppen och arbetsutskottet har vid flera tillfällen träffat Hans Sinclair och Ragnar Lager från CER. CER har fått uppdraget att genomföra en halvtidsutvärdering av Carpe Mare (parallellt med de två andra Leaderområdena inom Västra Götalandsregionen; Leader+ Sjuhärad och Leader+ Kärnan). Utvärderingsarbetet skulle i princip vara klart 2003 men för Carpe Mares del kommer

rapporten färdigställas först i början av 2004. Ett utvecklingsseminarium är planerat till den 3 februari 2004 och sedan tar det konkreta arbetet vid med att följa upp halvtidsutvärderingens förslag.

Kansliet har också deltagit på gemensamma möten med Glesbygdverket, Jordbruksverket och Svenska Leadernätverket. Den 6 juni besökte generaldirektören för Glesbygdverket Carpe Mare.

Om man gör en grov jämförelse med andra Leader-områden så är nog tendensen Carpe Mare oftare tar beslut om större och längre projekt. Diskussioner förs inom LAG att man särskilt skall satsa på något mindre och kortare projekt också. Att de offentliga aktörerna ofta agerar projektägare beror på att man på det sättet enklare löser projektens likviditet. Detta arbetssätt finner man inom Carpe Mare mycket framgångsrikt och man vill behålla och kanske rent av ”förädla” denna arbetsmetod.

Under 2003 har inget projekt inom åtgärdsområde 2 beslutats eller startats.

Arbetet med den offentliga medfinansieringen fungerar friktionsfritt i förhållande till kommunerna. Man är välvilligt inställd till att förskottera medel och Carpe Mare returnerar tydliga uppföljningar. Däremot finns problem med Västra Götalandregionen (VGR) där det på tjänstemannanivå föreligger olika uppfattningar om hur de av regeringen öronmärkta medlen skall utbetalas till Carpe Mare. Vid årsskiftet 03/04 föreligger en rekvisition om 3,9 miljoner kronor hos VGR som inte är besvarad.

Under året har flera olika enskilda informationsåtgärder genomförts. Det har varit olika former av presentation av Carpe Mare och Leader+. Även skärgårdsutvecklarna har informerat om sina respektive verksamheter och om Carpe Mare i allmänhet.

Hemsidan, www.carpemare.nu, intar en central roll i informationsarbetet. Innehållet på hemsidan uppdateras löpande, bland annat efter LAG-gruppens beslutsmöten. Hemsidan hålls hela tiden aktuell och är därför en viktig informationskanal, både externt för intresserade och internt för LAG:s inre arbete.

Kansliet har bemannats av två personer. Budgetmässigt ligger Carpe Mares administrativa kostnader fortfarande en bra bit under den av Glesbygdverket uppsatta maxgränsen. Vad gäller arbetsuppgifterna märks nu en viss förskjutning – från att stödja initiering av projekt till att arbeta fram metoder och system för det administrativa arbetet.

Verksamhetsledaren för Carpe Mare har under året fungerat som LAG-gruppernas ledamot i Svenska Leader-nätverkets arbetsutskott samt ledamot i övervakningskommittén för strukturfondsprogrammet Mål2 öarna.

4.4.3 Leader+ Gotland

LAG-gruppen har en sammansättning av representanter från den ideella sektorn, den offentliga sektorn samt näringslivet. Ca 50 % av ledamöterna skall representera ideell sektor.

Från och med årsstämman i mars har ledamöterna i LAG-gruppen formerats i tre olika arbetsgrupper: Projektgrupp, som bereder ansökningar, Uppföljningsgrupp som följer upp att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande Leader-plan och Insatsgruppen, som initierar aktiviteter som gör att planen kan uppfyllas.

Inom LAG-gruppen har utsetts ett arbetsutskott, bestående av ordföranden och en representant från varje arbetsgrupp.

LAG-gruppen har delegerat till arbetsutskottet att besluta om delprojekt inom ramprojektet Lyckoslanten. Beslut som rör projekten och som inte påverkar projektens verksamhetsinriktning eller totalbudget har delegerats till arbetsutskottet, t ex förlängning av projekttid och omfördelning av kostnader mellan kostnadsslag. Arbetsutskottet är vidare ansvarigt för kansliets personal.

Leader+ Gotland har sin verksamhet förlagd till Lövsta landsbygdscentrum, där ett kansli finns. Bemanningen under 2003 har varit verksamhetsledare, projekthandledare och en administratör.

En av de två LAG-grupsrepresentanterna i ÖK är ordföranden i Leader+ Gotland. Ordföranden har under året deltagit i tre möten med ÖK, varav ett avhandlade den halvtidsutvärdering av det nationella programmet för Leader+ som gjorts av EuroFutures.

LAG-gruppen har haft tio sammanträden under 2003, mestadels förlagda till kvällstid. Mötena har till största del genomförts på Lövsta landsbygdscentrum.

Arbetsutskottet har genomfört nio sammanträden under 2003. Arbetsutskottet planerar LAG-gruppens arbete samt har beslutanderätt i vissa ärenden som delegerats från LAG-gruppen, bl a personalfrågor och vissa förändringar i projekten.

De tre arbetsgrupperna har genomfört 4-9 möten vardera.

En samrådsgrupp har bildats med tjänstemän från de fonder/myndigheter på Gotland som ger stöd åt landsbygdsutveckling. I gruppen finns representanter för Leader+, Mål 2 öarna, Växtkraft Mål 3, Carrefour, Kommunens regionala utvecklingsteam och Länsstyrelsen. Syftet med gruppen är att samverka i projektbedömning och att informera varandra om pågående/planerade projekt. Under 2003 har gruppen träffats åtta gånger.

Kanslierna för Leader+ och Växtkraft Mål 3 har träffats fyra gånger under 2003 för att utbyta erfarenheter om näraliggande projekt och seminarier.

Styrelsen för Leader+Gotland besökte den 26-30 mars en "systerorganisation" på Irland, Rural Dublin Leader+, beläget i det landsbygdsbetonade närområdet till storstaden Dublin. Ett av syftena med resan var att skaffa kunskap om hur man bedriver internationella projekt. Rural Dublin valdes därför att området lyckats bra med detta under den förra Leader-perioden. Trots stora skillnader mellan de båda Leaderområdena upplevde representanterna en del gemensamma problemområden, tex välkomnande av nyinflyttade/sommarturister, bevarandet av natur- och kulturvärden, ensamheten för företagare på landsbygd mm.

De 22 deltagarna från Gotland fick under två dagar information från Rural Dublins kansli om arbetsätt och strategier för information, bedömning och prioritering av projektidéer mm. I anslutning till de teoretiska föredragningarna genomfördes studiebesök i ett antal projekt, som på ett bra sätt visade bredden i de irländska landsbygdssatsningarna. Det konkreta resultatet av studieresan kan bli ett samverkansprojekt med Rural Dublin beträffande utbildningar för blivande företagare i landsbygdsområden.

Kansliet, ordföranden och vice ordföranden besökte Leaderområdet Kustlandet 14-15 augusti. Sex intressanta studiebesök gjordes och man hade en trevlig samvaro med Kustlandets kansli och dess ordförande. Flera gemensamma projektidéer diskuterades samt under hemresan även några seminarieidéer inom projektet Mat på Gotland.

Ett antal större och mindre informationsträffar har genomförts. Vissa träffar riktar sig till presumtiva projektägare, andra till myndigheter/organisationer som behöver kunskap om Leaderprogrammet. Under 2003 genomfördes åtta allmänna informationsträffar, som också annonserats i Gotlandstidningarna. Utöver detta har ca fem riktade informationer givits i samarbete med föreningar och organisationer. Leader+ Gotland medverkade dessutom på höstens marknader i Kräklingbo, Klinte och Hemse.

Under hösten har hemsidan uppdaterats och nya sidor har tillkommit. Numera finns ett projektdiarium där man snabbt kan se en sammanställning av projekten. Utöver information om Leader+ Gotland finns länkar till andra Leader-områden i Sverige och Europa. På hemsidan finns även ansökningsblanketter och anvisningar till ansökan tillgängliga.

En pressrelease har gjorts efter varje projektbeslut, i vilken projektet kortfattat beskrivs och beslutat stöd anges. Angiven kontaktperson i projektet har ibland kontaktats av media, med åtföljande reportage i Gotlandspresen. Gotländska nyheterna gjorde i januari ett reportage om Leader+ och kansliets arbete.

I september genomfördes en stor satsning på att marknadsföra Leader+ Gotland genom en fyra sidors inbladning i färg i de gotländska tidningarna. I bladet presenterades några olika projekt. Dessutom fanns en hel del fakta att läsa om Leader+, kansliet, vad som krävs av ett Leader+ projekt m m. Inbladningen finns att hämta på vår hemsida (www.leadergotland.org) under "Nyheter".

Svenska nätverket för Leader+ utser varje år ett projekt till Årets Leader+-projekt. Leader-områdena har ombetts nominera var sitt projekt för 2003. Från Leader+Gotland har projektet Sandvikenkolonin i Östergarn nominerats, med följande motivering: "Förstudien om Sandvikenkolonin representerar genom sin samverkan mellan offentliga aktörer, föreningslivet och de lokala företagen på ett tydligt sätt en viktig del av Leaders grundidéer. Den lokala förankringen i bygden har dessutom genomförts på ett metodiskt sätt och uppslutningen och engagemanget kring projektet är mycket stort".

Under året har ca 30 träffar genomförts med personer/grupper som haft nya idéer till projekt. Ungefär 5-10 av dessa har lett fram till ansökningar.

När projektstöd beviljats och godkänts av Jordbruksverket inbjuds projektledningen till kansliet för genomgång av beslutshandlingar, villkor och avtalsskrivning. En genomgång görs av rutinerna kring redovisningar/rekvisioner. Samtliga beviljade projekt har besökt kansliet för denna genomgång.

Kansliet har varit behjälpligt vid projektens första redovisning, därefter har stöd lämnats vid behov. Kvalitén på redovisningarna varierar, beroende på hur projekten ordnat sin administration. De projekt som redovisar ofta har lärt sig rutinerna, de som "halkat efter" kräver mer stöd. Ca 15 redovisningsmöten har genomförts.

LAG-gruppen kan inom ramen för Leader-planen initiera projekt inom områden där särskilda satsningar behövs. Detta kan ske i form av s.k. ramprojekt, som omfattar ett speciellt område/tema. Ramprojekten administreras genom särskilt tillsatta styrgrupper där även personer utanför LAG-gruppen kan ingå.

4.4.4 Kärnan i Västra Götaland

Knappt en tredjedel av ledamöterna (inklusive suppleanterna) i LAG-gruppen byttes ut i april, vilket förnyade styrelsen. Från årsmötet 2003 har ungdomsengagemanget ökat avsevärt i och med att tre ungdomar tog plats i LAG-gruppen.

Under hela året utfördes en extern utvärdering av CER i samspel med LAG-gruppen. Rapporten kommer att bli klar under mars 2004.

Vid utgången av 2003 har ungefär halva Leaderperioden avverkats. Kärnan i Västra Götaland befinner sig sålunda mitt i perioden och det märks genom de många pågående projekten, ca 50 st. Nästan lika många, 40 st, nya ansökningar inkom till kansliet under 2003. Av dessa beviljades 21 projekt. Av de 21 projekt som beviljades var sju ordinarie projekt, tre s.k. LAG-egna projekt och 11 Leader-checkar. LAG-gruppen tog också initiativ till egna projekt för att aktivt medverka till att nå målen i Leaderplanen.

Att endast sju av 20 ordinarie ansökningar beviljades kan jämföras med 15 beviljade projekt 2002. Överlag upplevdes 2003 som ett år av relativt lågt intresse för nya projekt. Många av de ansökningarna som kom in föll inte inom ramen för vad Leader kan stödja eller förblev ofullständiga, trots uppmaning från kansliet att inkomma med komplettering.

Det svaga inflödet av intressanta ansökningar under våren 2003 gjorde att LAG-gruppen fattade beslut om att göra en informationsinsats för att få fler i Kärnan-området medvetna om möjligheterna med Leader. Med en bättre information om vad Leader innebär förbättras kvaliteten på de ansökningar som kommer in till kansliet. Sex informationsträffar hölls i alla kommunerna under september och oktober. I samband med träffarna sattes affischer upp i tätorterna och flygblad delades ut till alla hushåll på landsbygden. Informationsställ finns uppsatta på bibliotek och kommunkontor och pärmar med projektsammanställning tillgängliga för de som är intresserade.

Mot slutet av året märktes ett markant ökat intresse för Leader och fler ansökningar och framförallt många förfrågningar inkom till kansliet.

På grund av det svaga inflödet av ansökningar inom livsmedelssektorn, som är prioriterat i Leaderplanen, tog LAG-gruppen under hösten 2003 initiativ till att aktivt stimulera livsmedelsförädlingen i området, vilket främst innebär en tjänst som skall arbeta för att utveckla befintlig förädling samt verka för att nya företag bildas.

Inom insatsområde 2 i Leader+ ska regionala och internationella kontakter och projekt utvecklas i syfte att utbyta erfarenheter och skapa konkreta samarbeten. Kärnan avsatte således medel för fem s.k. Leader-checkar, för förundersökningar, upparbetning av kontakter, projektsamarbeten mm. Detta kan göra att den tröghet som finns i interregionala och transnationella projektstarter övervinns.

Från och med hösten 2003 kommer alla nya projekt att tillsammans med kansliet göra upp en mer detaljerad färdplan över projektet, där det beskrivs när olika insatser beräknas göras och hur budgeten påverkas.

Under hösten hölls en projektledarutbildning för alla pågående projekt. Syftet med träffarna är att projekten ska få en bättre kännedom om varandra. Detta för att skapa en bättre samordning av de insatser som görs samt stimulera ett ökat samarbete.

Kansliet har en kontinuerlig kontakt med projekten. De flesta projekt skickar löpande in rekvisitioner med en obligatorisk lägesrapport. I samband med detta sker en kontroll så att projekten gör det som är tänkt i enlighet med projektbeskrivningen. I vissa fall behöver projekten extra stöd för att komma ”på rätt spår” eller vid behov revidera projektplanen för att bättre kunna nå målen. Alla projekt har under året besökts av kansliet, oftast vid flera tillfällen.

Solcellsdriven vägbelysning

Ursprungligt syfte i enlighet med ansökan var att ”utveckla en vägbelysning som kan användas för enskilda vägar”. Genom att använda solceller undviks den ofta dyrbara inkopplingen på elnätet och energiförsörjningen belastar inte miljön. Som ljuskälla används vita lysdioder med mycket låg energiförbrukning. Projektet skulle också undersöka tillgången på befintliga solceller med elektroniksystem för uppladdning samt utvärdera belysningen under varierande ljus- och klimatförhållanden.

I Birger Jarls fotspår

Genom samverkan ska guider, intresseföreningar och bussbolag visa upp en kulturprodukt med dramatiserad guidning. I anslutning till guidade bussresor har medeltidskläder sytts upp och studiematerial tagits fram (från genomförd studiecirkel genom Vuxenskolan). Ett historiskt häfte (studiematerialet) har delats ut till turisterna. En skärmutställning är iordningsställd på Bitterna Lamm, där rundresan stannar till.

Tillväxt Mikro

Målet var att skapa ett nätverk för gemensam marknadsföring och kompetensutveckling, där företagen stärks så att de i framtiden ska kunna anställa fler medarbetare.

Centra för berättarkonst

En förstudie av Lars Renström beträffande intresse och möjligheter, också ekonomiskt, att inrätta ett Riksberättarcentra i Vara samt en årlig berättarfestival i augusti med ett program i Konserthuset och ett flertal arrangemang i ”bygderna”.

4.4.5 Smålandsgruppen

Styrelsen har under året bestått av elva personer. Som adjungerade ledamöter har två personer verkat.

Föreningens organisation har bestått av en verksamhetsledare, en ekonomiassistent samt två biträdande verksamhetsledare. Smålandsgruppen har under året representerats i Övervakningskommittén för Leader+.

Smålandsgruppen bevakar gemensamma Leaderfrågor genom det Svenska Leader-nätverket där en person från gruppen finns som ersättare i styrgruppen och ledamot av AU.

Vid årsmötet beslutades om en ändring av föreningens namn till Smålandsgruppen, ideell förening. Styrelsen har sammanträtt åtta gånger under året.

Under hösten 2003 har Smålandsgruppen arrangerat tre temakvällar med inriktning på Varumärkesutveckling. Träffarna riktade sig till projektägare, föreningar och småföretag.

Smålandsgruppen har också medverkat på länsstyrelsernas satsning ”Framtid på landet” och Studieförbundet Vuxenskolans Regionala Landsbygdskonferens.

Styrelsen har varit representerad vid en regional trämfäsa i Horseryd.

Ett intensivt informationsarbete har inletts under året. Samtliga Kommunstyrelser samt länsorganen i Kalmar och Kronobergs län har besökts.

Strukturfondsperioden har nått halvtid och detta medför utvärdering både på regional och nationell nivå. Smålandsgruppen har tillsammans med Astrid Lindgrens Hembygd och Sommenbygd påbörjat en gemensam halvtidsutvärdering. Dessutom har EuroFutures genomfört en nationell utvärdering på uppdrag av Glesbygdverket. Enkäten "Lärande lokal utveckling" fungerar som kvalitativ utvärdering.

Lokala partnerskap har etablerats i merparten av Smålandsgruppens medlemskommuner.

Smålandsgruppen har beslutat om totalt 80 projektstöd under hela Leaderperioden och 34 av dessa beslutades under 2003. Tre av dessa projekt avser interregionala och transnationella kontakter.

Ett flertal utbyten med olika europeiska länder har skett som introduktion till transnationella projekt.

Utbyte har genomförts med den Leaderliknande organisationen "Hansagruppen" på Österlen.

Smålandsgruppen deltog vid EU:s Landsbygdskonferens i Salzburg på Jordbruksdepartementets uppdrag med en person.

Smålandsgruppen har varit representerad vid två av Svenska Leadernätverkets träffar under året. Dessutom deltog föreningen vid +Forums sammankomst i Borghamn.

"Wision Ramkvilla" har valts som Årets Leaderprojekt inom Smålandsgruppen. Ramkvilla ges även chansen att delta i kampen om Svenska Leadernätverkets nationella utmärkelse.

4.4.6 Astrid Lindgrens hembygd

Kontorets personal och LAG-gruppsmedlemmar har deltagit i en mängd externa möten med aktörer som är idébärare och viktiga medaktörer i utvecklingsarbetet såsom olika ungdomskonstellationer, myndigheter, näringslivsorganisationer m fl.

Under året har man också vid flera tillfällen fått chansen att marknadsföra Leaderarbetet och föreningens arbete på nationell nivå, bland annat vid Landsbygdsforum i Östersund och vid Ungdomsstyrelsens rikskonferens i Botkyrka.

Antalet ansökningar från externa parter och organisationer har varit färre än tidigare år. Samtidigt har egna initiativ från föreningen ökat och intensifierats.

Några exempel på viktiga initiativ och aktiviteter under året har varit:

- projektet "Ungt entreprenörskap i Astrid Lindgrens hembygd" som under året bland annat inneburit att Växjö universitet gjort ett forskningsarbete kring ungas uppfattning om företagsamhet. Detta arbete och den publicerade rapporten har redan, och kommer även framöver att ha stor betydelse för hur man praktiskt ska få till stånd en positiv utveckling vad gäller ungas möjligheter att förverkliga idéer.
- projektet "Ung kultur i Astrid Lindgrens hembygd" som är ett direkt resultat av den förstudie som gjordes föregående år om möjligheterna kring samverkan i kulturfrågor över kommungränserna. Syftet med den nya satsningen är framförallt att få fram fler unga konstutövare och då också på kommersiell basis.
- uppdraget från Ungdomsstyrelsen att tillsammans med ett antal andra aktörer i regionen fungera som en av sju så kallade ungdomspolitiska stödjepunkter i Sverige. Syftet är att främja god ungdomspolitik i regionen men samtidigt sprida kunskap nationellt samt att kunna fungera som

experimentverkstad för olika satsningar i linje med detta. Föreningen erhåller ekonomiskt stöd för denna verksamhet och som exempel har dessa under året använts till forskningen om företagsamhet och till experimentet att driva ett särskilt ungdomskontor i Vimmerby.

På nationell nivå har en halvtidsutvärdering gjorts av EuroFutures på uppdrag av Glesbygdsverket. Utvärderaren anser att programmet fungerar väl i Sverige men pekar på en viss tungroddhet, vad gäller administrationen. För egen del har föreningen valt att låta Lars Larsson, Dalarnas forskningsråd, genomföra en lokal halvtidsutvärdering där medlemmar i LAG varit delaktiga. Detta utvärderingsarbete sker i samverkan med två närliggande Leaderområden nämligen; Sommenbygd och Smålandsgruppen. Utvärderingen pekar på en del viktiga faktorer, dessa är t ex att de projekt vi stödjer ligger väl i linje med Leaderplanen och att vi bör fundera på om och hur man kan undanröja det besvär projektägare uttrycker över det administrativa arbetet. Vad utvärderaren också lyfter är vikten av att följa och följa upp projekten för att nå långsiktig utveckling och fortsatt utveckling även efter det att projekten avslutas.

Under året har LAG-gruppen sammanträtt åtta gånger där bl a föreningens organisation och stadgar justerats. Detta har främst inneburit ett förtydligande av hur medlemmar väljs in i förening och LAG och att det presidium som fungerat under de första verksamhetsåren nu kommer att ersättas av ett så kallat programråd. Ordförande för föreningen är i och med denna förändring densamma som styrelsens ordförande.

Liksom föregående verksamhetsår avsatte Näringsdepartementet särskilda medel för Leader+ i Sverige. Föreningen har också enligt målsättningarna lyckats attrahera annan svensk offentlig finansiering i enskilda projekt. Särskilt kan nämnas den finansiering föreningen nu erhåller från statliga Ungdomsstyrelsen i uppdraget att verka som ungdomspolitisk stödjepunkt.

Styrelsen vill påstå att verksamhetsåret 2003 har varit mycket intensivt och att de aktiviteter föreningen stödjer ligger väl i strategiplanens inriktning. Samtidigt kan man konstatera att budskapet om föreningens målsättningar, arbetsätt och den nytta föreningen kan bidra med behöver intensifieras och förbättras såväl internt i organisationen som till externa målgrupper. Initiativet till att arbeta fram en ny marknadsföringsstrategi är delvis en reaktion på att antalet ansökningar och projektidéer från externa parter är lägre än föregående år. Den egna halvtidsutvärderingen kommer att bli klar i början av nästa verksamhetsår och den kommer att vara ett bra verktyg för att utveckla organisationen och göra föreningens arbete ännu bättre.

4.4.7 Leader+ Sjuhärad

LAG har under året haft nio protokollförda sammanträden och arbetsutskottet har haft åtta sammanträden som alla protokollförts. Förutom de protokollförda LAG-gruppsmöten som genomförts har varje sektor haft separata möten under året. Dessutom har LAG genomgått en utvärderingsprocess med flera hel- och halvdagar då man arbetat med uppföljning och utvecklingsfrågor, enskilt eller tillsammans med utvärderare och projekt. Enskilda LAG-ledamöter har, i sin fadderfunktion, deltagit i möten tillsammans med projekten.

Administrationen är förlagd till Rådde Gård i Länghem där lokaler hyrs av Hushållningssällskapet. Personalen har under året bestått av en programansvarig, en ekonom och en kanslist. En person har under året till största delen varit sjukskriven, helt eller delvis, men har under de arbetsföra perioderna i huvudsak arbetat som projektledare i projektet Utvecklingschecken. All personal har under året haft utvecklingssamtal, ordföranden med programansvarig och programansvarig med övriga.

Varje tisdag förmiddag hålls kontorsmöte med genomgång av aktuella händelser, information och planering. Förutom de nedan redovisade kurs- och konferensbesöken har personalen varit på gemensamt besök på TUR-mässan i Göteborg.

Ungdomsgruppen har under året haft ett sammanträde samt deltagit i UF-mässan i Tranemo. LAG tog vid sitt sammanträde i oktober beslut om att gruppen skulle rekonstrueras och få utökat ansvar i den s.k. ungdomschecken, från och med 2004-01-01. Man föreslår dessutom att LAGs ungdomsrepresentant ska hämtas ur ungdomsgruppen.

Under året har det hållits 25 informationsträffar som varit offentliga, samt träffar för större grupper. Dessutom har programansvarig informerat kommunfullmäktige i Tranemo och Mark. Ett informationsmöte för kommunernas kontaktpersoner hölls i Svenljunga under hösten. Då gjordes även ett studiebesök i projektet Våra ungdomar – vår miljö.

Informationstillfällen för enskilda eller mindre grupper, tex. föreningar har hållits vid 43 tillfällen under året. Det har handlat om allt ifrån ren Leader-information till mer konkret hjälp i ansökningsfasen.

I samband med gruppens utvärderingsprocess har alla pågående projekt besökts och några av de avslutade har kontaktats via telefon. De besökta projekten har muntligen besvarat en enkät, som sedan legat till grund för programinnehållet i de sju projektledarträffar som genomfördes under augusti och september. Vid dessa träffar var också kontaktpersonerna från LAG inbjudna.

Uppföljningsbesök görs i alla pågående projekt minst en gång under projektperioden. Dessa besök syftar till att ge projektledaren stöd samtidigt som de ger en möjlighet att följa upp projekten.

I samband med att ett projekt bifallits av LAG får projektledaren utbildning i bl a vilka regler som gäller för projektet och hur man rekviderar medel. Under 2003 hölls 15 sådana utbildningar.

Gruppens hemsida utarbetades av STARK som är Högskolans elevkårs företag. Hemsidan har varit ur funktion stora delar av året varför upphandling skett av en ny hemsida, med samma adress som den nuvarande. Den nya sidan förväntas bli klar i början av 2004.

Gruppen för insatsområde 2 har tagit fram ett informationsmaterial som beskriver möjligheten att söka stöd inom insatsområde 2, samt en informationsbroschyr om Leader+ Sjuhärad, på engelska. Båda foldrarna trycks under början av nästa år.

Hela arbetet med Leader+ Sjuhärad fungerar som en lärande process. Därutöver har LAG en lärande stund i samband med varje sammanträde. Under året har denna stund varit kopplad till den utvärdering som gjorts under våren och det utvecklingsarbete som genomförts under hösten. Dessutom har särskild information givits om organisationen inom Leadersverige.

Vid årsskiftet hade totalt 197 intresseanmälningar/ansökningar inkommit. Det innebär att 45 nya ansökningar inkommit under året. LAG har bifallit 23 projekt och avslagit 14. Av de bifallna projekten är tio LAG:s egna. Fyra projekt avser vår egen administration och mobilisering. Övriga är LAG-drivna projekt. Förutom ovanstående projektbeslut har även tagits beslut om utökning av projekt och projektbudget i fem fall.

Projekten följer i stort sett de budgetar som antagits för respektive projekt. Ett par av projekten är sena med rekvisitioner medan andra rekviderar löpande för sin drift. Om pengar blir över i projektets

budget vid slutrekvisition förs dessa medel tillbaka till en pott så att LAG kan fördela om pengarna till nya ansökningar.

Vid årsskiftet var beslut tagna som omfattade 63 procent av projektmedlen. Det betyder att 37 procent återstår. I dessa 63 procent ingår vår administration hela programperioden ut samt kostnaderna för LAG-drivna projekt och checkar vars ansökningar kommer att beslutas de nästkommande två åren.

Leader+ Sjuhärad har under året deltagit i tre utvärderingsprocesser. Svenska Leadernätverket har utvärderat Leadermetoden och EuroFutures har genomfört en halvtidsutvärdering av Leader-programmet.

Leader+ Sjuhärads interna utvärdering har varit en så kallad lärande utvärdering som genomförts parallellt med Carpe Mare och Leader+ Kärnan. Utvärderare har varit CER Education. Utvärderingsprocessen har pågått i totalt 18 månader och inneburit aktiv medverkan av alla ingående parter. Inledningsvis har intervjuer genomförts med alla i LAG, personalen och 12 utvalda projektägare. En hel och en halv utvecklingsdag har genomförts med LAG, samt en heldag har hållits tillsammans med projekten. Under hela processen har CER arbetat tillsammans med presidiet och programansvarig. Två träffar har genomförts med regionens representanter, de tre LAG-grupperna samt verksamhetsledaren.

Som ett resultat av utvärderingsprocessen har LAG under tredje kvartalet haft en s.k. ”time out” då inga projektansökningar har behandlats. Istället har LAG vid tre tillfällen arbetat med att förtydliga temat, sina roller och sin syn på Leadermetoden. En strategiplan har tagits fram för 2004 - 2006.

Under våren besöktes ABF Mark av Margareta Winberg. I samband med besöket gavs information av det pågående projektet [P@cka](#) en korg.

Information

Som avslutning på den internationella konferensen på Marstrand den 27-29 mars genomfördes en projektresa, i Sjuhäradsområdet, för konferensdeltagarna. De projekt som besöktes var Flygande mattor på Rydals museum, Sjuhäradsmat och Sjuhäradsjakt på Rådde samt Torpa/Hofsnäs området på Torpa Cafe´.

Gruppen har deltagit i två mässor varav ungdomsgruppen ansvarade för UF-mässan i Tranemo. Den andra mässan, som hade turistisk inriktning, hölls på Marks Gymnasieskola. I samband med denna togs ett mässmaterial fram för att användas i samband med mässor och övriga informationer.

Såväl LAG-ledamöter som personal har deltagit i invigningar av projekt. Detta är ett utmärkt sätt att kortfattat informera om verksamheten och samtidigt ge exempel på fungerande projekt.

Ett projekt, Marknadsplats Sjuhärad, är i vissa delar ett insatsområde 2 projekt. Ansökan bifölls av LAG i december. Samarbetspartners är tre LAG i Tyskland. Kontakterna, som redan knutits, kommer att börja sitt samarbete i början av 2004.

Vi har fått förfrågan från en grupp i Skottland om ett framtida samarbete. Vi har meddelat dem de samarbetsområden som kan bli aktuella och vi inväntar för närvarande besked från Skottland.

Projektet Våra ungdomar – vår miljö har haft kontakter med Finland under hösten. Där finns önskemål om ett kommande samarbete i ungdomsfrågor.

4.4.8 Våg 21

Fullmäktige har under verksamhetsåret bestått av 42 personer, varav 34 män och 8 kvinnor. Fullmäktige har haft fyra sammanträden. Styrelsen ska bestå av tretton plus tre personer. En plats har varit vakant under en del av året. Könsfördelning i styrelsen har under året varit nio män och sex kvinnor. Styrelsens Arbetsutskott (AU) som är beredande organ har haft 13 möten.

Styrelsen har haft 13 möten och har under året beviljat 20 projekt varav fem projekt är så kallade ramprojekt, dvs. projekt som Våg21 själva äger och administrerar. Under ramprojekten finns bland annat ungdomscheckar och utvecklingscheckar, där styrelsen beviljat 17 respektive 22 checkar. Ett annat ramprojekt under insatsområde 2 är transnationellt samt interregionalt samarbete där styrelsen beviljat fyra projekt.

Kansliet har bestått i en tjänst som verksamhetschef, en tjänst som ekonom och allt i allo, 75 procent tjänst som mobiliserare samt 75 procent tjänst som kanslist.

Kansliet har under året administrerat de beslutade projekten samt haft kontakter med Glesbygdsverket, Jordbruksverket, Naturvårdsverket och andra berörda parter. Under året påbörjades även avtalskrivande med projekten på kansliet genom individuell utbildning av projektägare, projektledare och kassör. Tidigare har avtalen skickats ut för påskrift. Inom kansliet finns även de mobiliseringsinsatser som utförts under året.

Information

Kännedom om Våg21s verksamhet har nått ut till många i området och de projekt som tillstyrkts, genomförts eller påbörjats visar att det finns en god utvecklingspotential i området. Mobilisering har skett via direkta besök hos utvecklingsgrupper och enskilda, via nyhetsbrev och kansli samt genom utbildningsinsatser.

Inspirationsresor genomfördes i Östernärke och Motala med gott resultat och där representanter från trepartnerskapet fanns med.

Våg21 har marknadsförts genom hemsidan www.vag21.d.se, genom artiklar i våra lokaltidningar, via nyhetsbrevet Vågat, via nätverket för Leader+, samt genom mobiliseringsinsatser m.m.

Österåkers lanthandelscenter blev utnämnt till Årets Leader+ vilket resulterade i stor uppmärksamhet både lokalt, regionalt och nationellt.

Samrådsmöten har ägt rum med Länsstyrelserna i Sörmland, Östergötland samt Örebro beträffande ”Bennypengarna” och det Regionala Tillväxt Programmet, RTP.

Våg21 deltog med utställning och föreläsning i seminariet Riskvilligt kapital i Linköping.

I ungdomssatsningen genomfördes deltagande i föreningsmessa på Vidåkersskolan i Vingåker.

Våg21 deltog vid Jordbrukets dag i Julita.

Styrelsen samt personal genomförde en studieresa till Skottland vilket bland annat resulterade i kontakter med tio av tretton LAG-grupper.

Personal besökte Sligo på Irland för ett ungdomsprojekt. Kansliet hade besök av en japansk professor som studerade Leader-konceptet samt av en engelsk utvärderingsgrupp.

4.4.9 Intryck Hälsingland

LAG har under året haft sex möten, varav fyra var av beslutskaraktär. Mötena har varit förlagda till olika platser runt om i landskapet. Besluten under LAG-mötena har framförallt omfattat projektansökningar men även frågor av mer administrativ art som till exempel delegationsordning, lokal- och personalfrågor och riktlinjer i olika sammanhang.

LAG-mötena förbereds dels genom en ordförandeberedning, där ordföranden och kansliets personal gemensamt går igenom inkomna ansökningar och aktuella frågor, dels vid ett styrelsemöte, som ytterligare granskar och bedömer ärendena. Styrelsen har snarast karaktären av ett beredande utskott, inte ett beslutande organ.

För att på bästa sätt utnyttja LAG-ledamöternas kompetens och engagemang, formerades redan hösten 2001 fyra arbetsgrupper med fyra – fem ledamöter i varje samt en tjänsteman från kansliet som sekreterare. De fyra arbetsområdena har varit ekonomi, innehållsgranskning, utvärdering och information/marknadsföring. Grupperna har periodvis varit aktiva men av tidsbrist har inte alla åtaganden kunnat uppfyllas före 2003 års utgång.

Efter att under det första året främst ha ägnat krafterna åt projekt i Hälsingland, påbörjades under hösten förberedelserna för arbetet med program för transnationella och interregionala initiativ.

Årets Hälsingeting gick av stapeln den 7 juni i Forsparken i Alfta, Ovanåkers kommun. Tinget skedde denna gång med Intryck Hälsingland som huvudansvarig enbart för årsmötesförhandlingar och valprocedur medan Viksjöforsbaletten tillsammans svarade för hela arrangemanget i övrigt. Flera av de projekt som erhåller medel från Intryck Hälsingland deltog och visade upp sig på olika sätt i samband med tinget.

I botten finns för bemanningen av kansliet 3,5 tjänster, fördelade på fem personer, en ekonom, tre projektsamordnare och en programansvarig. Projektsamordnarna var ursprungligen anställda så att en arbetade på 70 procent och två på 40 procent vardera. Avsikten har varit att dessa tjänster skulle kunna öka vid särskilda behov, till exempel för projektledning vid Intryck Hälsinglands egna ramprojekt. Så har också skett i stor utsträckning. Sedan årsskiftet 2002/2003 finns i praktiken en projektsamordnare och en kombinerad ekonom och projektsamordnare i stället för tre projektsamordnare.

Härutöver har tjänst vad gäller Intryck Hälsinglands lönehantering köpts in från Hushållningssällskapet Dalarna Gävleborg i Kungsgården, Gästrikland. Under årets första två månader skedde också fakturahanteringen genom Hushållningssällskapet. Därefter tog kontoret över denna del. Kompletterande insats för rekvisitionsarbetet har skett mot timarvode.

Eftersom all verksamhet skall ske i projektform, finns ingen fristående basverksamhet. Verksamheten kan delas in i tre grupper – externa projekt, ramprojekt och interna projekt. De förstnämnda avser projekt med extern projektägare, de andra är övergripande projekt där Intryck Hälsingland driver det övergripande projektet men där det finns en stor del externa delprojekt och det sistnämnda är förvaltning och mobilisering. Projekten är inte uppbyggda på kalenderårsbasis, även om de numera redovisningsmässigt delas upp efter kalenderår. De beslut som fattats hittills har gällt ett verksamhetsår åt gången för varje projekt, men för att underlätta den långsiktiga planeringen och förbättra möjligheterna för projekt att uppnå sina slutmål, så kan projekt begära att få förhandsbesked om en eventuell fortsatt finansiering med Leadermedel.

En besvärande faktor i arbetet har även under 2003 varit det centrala redovisningssystemet STINS, framförallt under årets första månader. Systemet är föråldrat och otympligt och därtill utsatt för störningar som förhindrar åtkomst och liknande. Olika nya system har diskuterats på central nivå och det förefaller som om förhållandevis mycket tid måste avsättas på kontoret för förändringar inom den digitala redovisningen under 2004. Frågan tyngs ytterligare av att EU i efterhand bygger på med nya kriterier.

4.4.10 Kustlandet

Nära 100 projektidéer har behandlats. Kontakter har tagits med Sveriges övriga Leaderområden. Bland annat så har Gotland Leader+ besökt oss. Kustlandet har deltagit på två internationella möten och fem nationella möten.

Kustlandet har givit ut tre nummer av ett eget nyhetsbrev. Nyhetsbrev har tryckts i totalt 5000 exemplar och distribuerats till Kustlandets medlemmar, de båda skärgårdsföreningarna, finansierarna, projektägare med flera. Nyhetsbrevet har även delats ut vid olika informationstillfällen.

Kustlandet har besökt samtliga medfinansierare och informerat om sin verksamhet. I maj arrangerade Kustlandet en minikonferens om allemansrätten i anslutning till en examination av naturguider vid Högskolan i Kalmar.

På uppdrag av Kustlandet har Lars Larsson, Dalarnas Forskningsråd, genomfört en halvtidsutvärdering av Kustlandets verksamhet.

Under året har 32 projektbeslut fattats. Utöver externa projekt så initierar och driver Kustlandet egna projekt för att nå de mål som satts upp i utvecklingsplanen. Två av Kustlandets egna projekt är så kallade ramprojekt, dessa är:

1. Stimulans till utvecklingsgrupper (STUV) och,
2. Stimulans till skolungdomar (ElevSTUV).

Inom ramarna för dessa ramprojekt fattas beslut om ett antal mindre delprojekt. Av de 32 projektbeslut som fattats, är 14 STUV och tre elevSTUV.

Kustlandet har även initierat och driver projektet "Kulturlandskapet i Kustlandet" som är en satsning på beteslandskapet och ett aktivt brukande av detta. Projektet handlar dels om att tillsammans med ansvariga myndigheter verka för en förändring av förutsättningar och regelverk, dels om att i lokala grupper påvisa lösningar och utvecklingsmöjligheter som innebär ett nytänkande.

Kustlandet har haft tre anställda medarbetare under året, verksamhetsledare, projektansvarig och ekonomi/administration. Den projektansvarige slutade sin tjänst den 31 december 2003 för att tillträda en tjänst i Valdemarsviks kommun.

4.4.11 Leader+ Nedre Dalälven

Under år 2003 har LAG-gruppen för Leader+ Nedre Dalälven haft fyra beslutsmöten. Före varje beslutsmöte gjorde LAG-gruppen samma dag besök hos pågående lokala projekt. Sammantaget besöktes vid dessa tillfällen 20 st. projekt. Inför varje möte har LAG-gruppens verkställande utskott (VU) sammanträtt.

Intresset för Leader+ har visat sig vara fortsatt stort inom området. Under året har närmare ett hundratal projektgrupper tagit kontakt med kansliet. Kansliets personal har medverkat vid ett stort antal möten med projektgrupper.

Vid utgången av år 2003 var läget följande:

- * LAG-gruppen hade beviljat Leaderstöd på sammanlagt 31,2 milj. kr till 85 olika projekt (71 lokala projekt och 14 större nätverksprojekt som omfattar hela Leaderområdet).
- * Den totala resursinsatsen i dessa 85 projekt uppgår till minst 74 milj. kr.
- * Sju projekt var avslutade och återflödet från dessa var 337 000 kr.
- * Drygt hälften av de totala Leadermedlen för insatsområde 1 var reserverade genom projektbeslut.

En målmedveten satsning inleddes under år 2002 för att informera ungdomar om möjligheter att få stöd från Leader+ för att förverkliga sina idéer. Detta arbete har under 2003 fortsatt i följande former:

1) Ungdomshandläggare

Två ungdomshandläggare, som själva är ungdomsrepresentanter i LAG-gruppen, har under året arbetat inom kansliet på timarvodesbasis. I ungdomshandläggarnas uppdrag ingår att ge stöd och vägledning åt ungdomsgrupper, som vill göra egna Leaderprojekt. De handlägger också ansökningar om ungdomscheckar. Ungdomshandläggarnas insatser har visat sig vara ett mycket värdefullt komplement till det arbete som utförs av övrig personal vid kansliet.

2) Ungdomscheckar

En ungdomscheck är en form av miniprojekt för ungdomar med förenklat förfarande för ansökan och utbetalning. Stödbeloppet från Leader+ är maximalt 20 000 kr och motprestationen utgörs av ungdomarnas eget arbete. Ungdomscheckarna handläggs av ungdomshandläggarna och beslut om stöd är delegerat till verksamhetsledaren. Under år 2003 kom det in 28 st. ansökningar om ungdomscheckar, varav 20 st. beviljades stöd från Leader+ med sammanlagt 391 149 kr.

Vid utgången av år 2003 hade totalt 24 st. ungdomscheckar beviljats med ett sammantaget stödbelopp på 470 219 kr.

Ungdomscheckarna administreras gentemot Jordbruksverket som ett ramprojekt, ägt direkt av LAG-gruppen.

3) Information speciellt riktade till ungdomar

Informationsmaterial i form av en ungdomsbroschyr och en flyer om ungdomscheckar finns tillgängliga såväl i pappersform som på hemsidan. På hemsidan finns också ansökningsblankett och villkor för ungdomscheckar. Annat material som finns att tillgå är en OH-serie och olika typer av affischer samt en ram för annonsering. En ungdomshemsida, som gjorts av en av ungdomarna i LAG-gruppens ungdomsprojekt, ligger under den allmänna hemsidan för Leader+ Nedre Dalälven. Adressen till ungdomshemsidan är: www.leader-nedredalalven.org/ungdom

Vid utgången av år 2003 hade LAG-gruppen beviljat stöd till sammanlagt 16 ungdomsprojekt, utöver de 24 ungdomscheckarna. Ungdomsprojekten utgjorde vid årets slut cirka en femtedel av det totala antalet beviljade projekt och en sjättedel av de beviljade Leadermedlen.

Under år 2003 inleddes det internationella arbetet på allvar. Den 27 och 28 februari deltog två personer från LAG och kansliet i en internationell konferens i Marstrand, anordnad av Svenska Nätverket för Leader+.

Under sommaren och hösten deltog representanter för Nedre Dalälven i projektmöten i Tingsryd, Östa och Blackdown Hills (Storbritannien), med avsikt att etablera kontakter och förbereda ett internationellt hästprojekt.

Vid LAG-mötet den 7 oktober antogs en strategi för interregionalt och internationellt samarbete inom insatsområde 2. Under samma möte anslog LAG-gruppen medel till en förstudie med syfte att etablera och utveckla internationella kontakter och att förbereda genomförandet av internationella projekt. Beslut togs också om att anställa en internationell handläggare.

En studieresa till svenskbygderna i södra och sydvästra Finland genomfördes den 19-22 oktober med deltagande av LAG-ledamöter, kanslipersonal och representanter för de svenska offentliga medfinansiärerna till Leader+ Nedre Dalälven. Under resan besöktes flera Leader-områden i Västnyland och Åboland, bland annat Leader+ Pomoväst. Återresan från Finland ägnades åt en heldagskonferens om övergripande och långsiktiga frågor inom Leader+ Nedre Dalälven.

En delegation från Polen besökte Nedre Dalälven den 28-29 oktober. De mottogs av såväl kanslipersonal som LAG-ledamöter och representanter för ett flertal lokala projekt. Besöket i Sverige var ett led i Polens arbete med att ta fram ett nationellt program för landsbygdsutveckling inom ramen för det kommande EU-medlemskapet. Från polsk sida uttrycktes ett starkt intresse för ett framtida samarbete med Nedre Dalälven.

Kansliets personalstyrka har under året utökats från 2,8 till 3,5 heltidstjänster. De båda ungdomshandläggarna, som arbetar på timarvode, har under året lagt ned 160 arbetstimmar på denna uppgift. Under hösten 2003 har en person varit anställd på timarvodesbasis som en extra resurs för att arbeta med uppföljning av och stöd till pågående projekt. Kostnaderna för kansliets och LAG-gruppens arbete uppgick för år 2003 till 2,6 milj. kr, varav knappt en tredjedel utgjordes av insatser för mobilisering och kompetensutveckling. Om totalbudgeten för insatsområde 1 fördelas över sju år, utgjorde årets kostnader för administration i vid mening en andel på 18,3 procent. De sammanlagda kostnaderna för administration från starten av Leader+ Nedre Dalälven t.o.m. år 2003 uppgår till 6,1 milj. kr, vilket utgör 14,3 procent av totalbudgeten för de tre första åren (av totalt sju). Oavsett beräkningsmetod ligger kostnaderna för administrationen klart under den stipulerade övre gränsen på 22 procent.

Rutiner har tidigare utarbetats för att hålla Leaders kontaktpersoner i kommunerna informerade om aktuella ärenden. Dessa har följts även under år 2003. Kontaktpersonerna får kopior på projektbeskrivningar av nya projekt som kommer in till kansliet. De får också del av LAG-gruppens beslut om projekt som berör aktuell kommun, samtidigt med att den sökande projektgruppen underrättas om beslutet.

Personalen vid kansliet har i samband med nätverksupprättande av ansökningar till LAG-gruppen haft ett stort antal träffar med sökande. Sålunda sker mer ingående kontakter mellan kansliet och sökanden i en majoritet av de ansökningsärenden som behandlas av LAG-gruppen.

Hemsidan, www.leader-nedredalalven.org, har under året utvidgats och kompletterats med nya delar och dokument. Arbetet fortsätter kontinuerligt med uppdatering och utvidgning av hemsidan.

Det första nyhetsbrevet från Leader+ Nedre Dalälven publicerades i december 2003. Det återfinns i pdf-format på hemsidan.

Ett informationsmöte om olika stödformer för landsbygdsutveckling hölls i Korskrogen i Avesta kommun den 26 maj. Vid mötet medverkade en person från kansliet.

Jämfört med tidigare år har behovet minskat av brett upplagda informationsinsatser gentemot allmänheten om möjligheten att söka stöd från Leader+. Dels har Leader+ i högre grad blivit allmänt bekant, i första hand genom ett stort antal reportage i lokalpressen om olika pågående Leaderprojekt, dels är nu mer än hälften av de tillgängliga stödmedlen reserverade genom fattade projektbeslut.

Leader Nedre Dalälven genomförde ett stort framtidsseminarium den 1-2 september i Älvkarleby. I seminariet medverkade LAG-ledamöter, kanslipersonal, representanter för projekt och medfinansiärer samt infrastrukturminister, tillika "Leaderminister" Ulrica Messing. Genom föredrag om Leadermetoden, av verksamhetsledaren, samt åtföljande grupparbeten och diskussion lades vid framtidsseminariet grunden för en process som syftar till att förankra ett Leaderliknande arbete i regionen efter innevarande Leaderperiods slut.

4.4.12 Leader+ Sommenbygd

LAG-gruppen har under verksamhetsåret 2003 varit samlad till beslutsmöten fem gånger och har under året fattat 38 projektbeslut till ett värde av 39 184 881 Skr. I Sommenbygd fattar LAG-gruppen samtliga projektbeslut och styrelsen ansvarar för utvecklingsarbetet och leder Leader+ kontorets arbete. LAG-gruppens beslutsmöten förläggs ofta till platser med projektanknytning.

LAG-gruppen har även tillsatt ett antal arbetsgrupper med olika ansvarsområden, t ex projektberedning, utvärdering, insatsområde 2, barn /ungdom, bredbandsfrågor samt en trägrupp.

I LAG-gruppens partnerskap representeras det offentliga av kommunalrådet från respektive kommun förutom Linköpings kommun. Den 7 mars arrangerade Sommenbygd ett informationsmöte om LAG-arbetet och föreningen Sommenbygds verksamhet med deltagande av både nytillträdde och avgående kommunalråd.

Styrelsen genomförde i oktober månad ett strategiseminarium i syfte att tillsammans arbeta fram ett underlag för verksamhetsinriktning under verksamhetsåret 2004. Under första halva dagen av seminariet deltog enbart förtroendevalda, medan personalen anslöt under den andra halva dagen.

Under året har LAG-gruppen arbetat fram ett strategidokument för sitt arbete med insatsområde 2. En arbetsgrupp inom LAG-gruppen är utsedd men inga konkreta projekt har startats under året. Ett antal kontakter kring olika samarbetsprojekt, både trans- och internationellt är tagna.

Under året har kontoret haft följande bemanning; verksamhetsledare (100 procent), ekonom (100 procent), kommunikation/marknadsföring (75 procent), landsbygdsutvecklare (80 procent t.o.m. juli), kanslist (100 procent), projekthandläggare (100 procent sedan november). Ett positivt resultat i halvtidsutvärderingen var att de flesta var mycket nöjda med servicenivån samt hur de blev bemötta av personal på Leaderkontoret.

LAG-gruppen arrangerade den 27 juni en Landsbygdsfestival i Tranås. Den kopplades till den nationella företeelsen Landsbygdsdag som inföll den 28 juni. Tanken var att genom ett stort arrangemang i Sommenbygds största tätort Tranås lyfta fram landsbygds positiva sidor och på så sätt "puffa" för arrangemangen ute på landsbygden nästa dag. Många små landsbygdsföretag och föreningar deltog och presenterade sin verksamhet. Under hela dagen och kvällen pågick olika aktiviteter allting från föredragshållare, folkdans, musik, stå-uppkomiker m. m. Festivalen blev en stor succé och vi lottade ut priser utifrån deltagarlistan under hela dagen och när kvällen kom hade vi haft över 1 000 besökare.

Trots att inte alla kommuner ännu har en ungdomsrepresentant och trots att en del ungdomar redan är har lämnat gruppen på grund av studier så fungerar arbetet riktigt bra. Förutom att man fattar beslut om ungdomscheckar förs diskussioner om att forma ett ungdomspolitiskt program för området. Sommenbygdens LAG-unga är också aktiva och engagerade i arbetet med att bygga ett nationellt nätverk för LAG-ungdomar.

Halvtidsutvärderingen av Sommenbygdens arbete har genomförts tillsammans med Leader+ områdena Astrid Lindgrens Hembygd och Smålandsgruppen. Utvärderingens huvudsyfte var att söka svar på frågan: Hur kan Leader-grupperna och Leaderkontorens personal bedriva sitt arbete på ett bättre sätt? Detta har skett i en lärande process där LAG-medlemmarna själva deltagit aktivt i utvärderingsarbetet. Samarbetet kring halvtidsutvärderingen är ett exempel på förändringar till det positiva. De tre LAG -grupperna har träffats tillsammans vid två tillfällen under året. I utvärderingen som genomförts i det egna området framkommer en del negativa resultat som Sommenbygd tagit till sig och kommer att ägna mera kraft åt. Bland annat rör det frågor som projektens överförbarhet, integration/jämställdhet och en tydligare koppling till miljöfrågorna. Arbetet är redan påbörjat och den 28 april arrangeras ett LAG- seminarium under ledning av utvärderaren Lars Larsson, Dalarnas Forskningsråd.

Positivt på nationell nivå är att organisationen satt sig och att de olika rollerna som Glesbygdverket, Statens Jordbruksverk och Leaderplus-nätverket under året blivit allt tydligare samt att LAG – ordförandena numera möts regelbundet och agerar tillsammans utifrån frågor som lyfts i bl.a. +FORUM.

4.5 ANVÄNDNING AV TEKNISKT STÖD OCH RESULTATET AV DETTA

Bedömningen är att Jordbruksverkets och Glesbygdverkets användning av medel för tekniskt stöd under år 2003 har skett effektivt och ändamålsenligt och att utfallet blivit mycket positivt. Se framförallt stycke 4.1-4.3 samt stycke 4.6 för specificering om vad det tekniska stödet har använts till. Förutom effektivitet och säkerhet i arbetet har myndigheterna upplevt en god respons från LAG-grupperna på arbetet.

4.6 SAMMANFATTNING AV ALLA PROBLEM AV BETYDELSE SOM UPPSTÅTT VID FÖRVALTNINGEN AV STÖDFORMEN OCH DE EVENTUELLA ÅTGÄRDER SOM VIDTAGITS

Varken Jordbruksverket eller Glesbygdverket har egentligen noterat några allvarligare problem avseende respektive myndighets ansvar för stödformen under året. Några saker förtjänar dock att lyftas fram som antingen inneburit svårigheter under 2003 eller som riskerar att bli problem längre fram:

- Förbrukning av budgetmedel

Vissa LAG-grupper förbrukar tillgängliga budgetmedel i en relativt låg takt. Det finns därför en risk att dessa LAG-grupper inte hinner förbruka den del av budgeten som för närvarande finns avsatt för dem. Beslutade medel under insatsområde 2 ligger vid utgången av år 2003 på en mycket låg nivå. Jordbruksverket och Glesbygdverket, tillsammans med Övervakningskommittén samt övriga berörda parter, följer kontinuerligt medelsförbrukningen för att stödja LAG-gruppernas strävan att utnyttja tillgängliga medel på bästa sätt.

- Länsstyrelser/självstyrelseorgans hantering av utbetalning av den nationella medfinansieringen till LAG-grupperna

Varje år tas särskilda regeringsbeslut om den nationella medfinansieringen till Leader+. Dessa medel utbetalas till länsstyrelser eller motsvarande som har Leader+ inom sitt område. Några Leader-områden har haft svårigheter att rekvirera dessa medel i förskott (nationell medfinansiering krävs för verksamheten eftersom EU-medel inte utbetalas förrän den nationella delen tagits i bruk). För att se över hur detta fungerar på de olika länsstyrelserna och motsvarande skrev Näringsdepartementet brev till berörda där de ombads till Näringsdepartementet inkomma med uppgifter dels hur mycket av tilldelade medel man utbetalat för respektive 2001, 2002 och 2003 och dels hur rutinerna för detta ser ut. Samtliga inkom med svar och fram tills årsskiftet hade samtliga utbetalat belopp till LAG-grupperna i enlighet med regeringsbesluten. (Se Näringsdepartementets brev i sin helhet, bilaga 5).

- Klagomål Kustlandet Leader+

Via en skärgårdslots i Östergötlands skärgård inkom till Glesbygdverket en rad klagomål från människor i skärgårdsområdet som har synpunkter på handlägningsförfarandet inom Kustlandet Leader+ gällande både enskilda projekt som nekats stöd av LAG-gruppen samt om direkta administrativa klagomål kring handlingars offentlighet m.m. Finns klagomål på en LAG-grupp i något sammanhang är denne skyldig att meddela Glesbygdverket detta. Glesbygdverkets hantering av det inkomna ärendet var att besvara ställda frågor och att begära ett yttrande från LAG-gruppen för Kustlandet i ärendet. Det beslut Glesbygdverket fattade var att för kännedom, såsom ett till förvaltningsmyndigheten inkommet klagomål, tillställa utvärderaren av Leader+ kopior av handlingarna i ärendet. Det beslutades också, i anledning av att det i ärendet inte bedömdes ha visats sådana omständigheter som strider mot ett effektivt och korrekt genomförande av programmet, att inte vidta någon annan åtgärd än enligt ovan.

- Riktlinjer insatsområde 2; interregionalt och transnationellt samarbete

En slutlig version av kommissionens riktlinjer presenterades under våren 2003. Dessa presenterades vid verksamhetsledarträffen i maj. En "lathund" för tillämpningen iordningsställdes av Glesbygdverket för att förenkla för LAG-grupperna. Oklarheterna i vad som egentligen kunnat räknas som stödberättigande kostnader har gjort att hela insatsområde 2 försenats kraftigt vilket kan få negativa konsekvenser för budgetläget i framtiden eftersom ingen riktig verksamhet kunnat startas.

- Europeisk nätverksfunktion – European Leader Observatory

En europeisk nätverksfunktion kom ej till stånd 2003 heller till följd av problem med upphandlingsproceduren. Kommissionen avbröt processen och började om i slutet av året. Kommande år beräknas det komma igång. Istället för hjälp med samordning mellan länder och Leader-områden från det europeiska nätverket har de länder som under året hade igång sin nationella nätverksfunktion tagit itu med vissa möjligheter till kontaktsökning m.m.

4.7 FINANSIELL ÖVERSIKT

Förbrukningen av medel följer inte riktigt den summa som är avsatt för respektive år. Budgeten för första året, 2001, måste vara förbrukad innan utgången av 2003 i enlighet med den så kallade n+2-regeln. Sker inte detta låses resterande EG-medel för budgetåret 2001 inne. Orsaken till långsamheten beror på att verksamheten inte kom igång riktigt 2001 med rekvisitioner mm. Först 2002 blev verksamheten större men fortfarande är takten på utbetalning av EG-medel för låg för att stämma överens med budgeten. Se bilaga 6 för finansiell översikt på programnivå. Tabellerna visar ackumulerade uppgifter, dvs från programstarten till och med 31 december 2003. Se även bilaga 2 "Gemensamma indikatorstabeller för övervakning av Leader+ program" för att se hur den finansiella redovisningen kommer att se ut framöver.

Sverige klarade den så kallade n+2-regeln för 2003. Utbetalningstakten var dock mycket ojämn mellan LAG-grupperna men eftersom utbetalning av medel beräknas på programnivå så klarade sig Sverige

tack vare att vissa LAG-grupper fått mer utbetalat under denna period och så att säga kunnat rädda de LAG-grupper som legat efter i utbetalningstakten. Förvaltningsmyndigheten följer utbetalningstakten på LAG-gruppsnivå regelbundet för att i tid kunna påtala för grupperna hur situationen är. Om utbetalningstakten fortsätter att vara mycket ojämn även under 2004 kommer diskussioner om eventuell omfördelning av EU-medel mellan LAG-grupperna bli aktuell.

4.8 INBETALNINGAR FRÅN KOMMISSIONEN

Under år 2003 har 3 969 256 euro motsvarande 36 234 TSEK inbetalats från Kommissionen. Sammantaget innebär det att Sverige år 2003 klarat nivån n+2.

5. INFORMATION OCH UTVÄRDERING

5.1 PUBLIKATIONER

Till största delen sker information om Leader+ från Svenska nätverket för Leader+. Förteckning över av Nätverket genomförda aktiviteter se avsnitt 3.3 Nätverk. Även förvaltningsmyndigheten har ett visst ansvar för spridning av information och erfarenheter vilket redovisas här.

I Glesbygdswerkets eget Nyhetsbrev (utkom med fem nummer 2003) omnämndes Leader+ fyra gånger under året i samband med att upphandlingen för utförandet av uppdraget att göra halvtidsutvärderingen blev klart, den internationella Leader-konferensen på Marstrand, Årets Leader och om ett internationellt samarbetsprojekt inom Leader+.

Leader+ har förekommit i lokalpressen, framförallt inom respektive Leader-område, under 2003. Likaså har det varit inslag på TV såväl i regionala program som i rikstäckande.

5.2 INTERNET

Ett antal sidor finns på Glesbygdswerkets hemsida med information om Leader+ programmet i Sverige. Här finns information om programmets LAG-grupper samt länkar till andra platser av intresse. Glesbygdswerket för statistik över hur många gånger ett visst dokument laddats hem samt vilka sidor som besöks. För 2003 visar statistik att sidorna besökts 21 946 gånger av 11 534 personer. Utöver nyheterna på Glesbygdswerkets sidor är sidorna om Leader+ de mest besökta sidorna. Typ av nedladdade dokument och hur många gånger dessa laddats ned ser ut enligt följande :

• Nationellt program för Leader+	663 ggr
• Programkomplement	1 595 ggr
• Engelsk broschyr för Leader+	726 ggr

Viktigaste webbplatsen i Leader-sammanhang är den sida som Svenska nätverket för Leader+ har: <http://www.leaderplus.se> En omfattande projektdatabas byggs successivt upp på sidan och har under året börjat användas.

Samtliga LAG-grupper har dessutom egna webbsidor med information om verksamheten i det egna området. Internet är en bra informationskälla som används mycket inom Leader-programmet.

5.3 UTVÄRDERING

Förvaltningsmyndigheten hade hösten 2002, på uppdrag av Övervakningskommittén, hand om anbudsfrågan och upphandlingsprocessen för att finna en oberoende utvärderare för utförandet av halvtidsutvärdering av programmet. Alldeles i slutet av år 2002 beslutades att konsultföretaget EuroFutures AB skulle få halvtidsutvärderingsuppdraget. Utvärderingsuppdraget, som utfördes hela 2003, var att se över programmets relevans (det nationella programmet för Leader+), programmets genomförande, måluppfyllelsen och en fördjupningsstudie över trepartnerskapet. Syftet med halvtidsutvärderingen är att undersöka om det finns behov av eventuella revideringar av programmet under kvarvarande programperiod.

Halvtidsutvärderarna är positiva i sitt omdöme och konstaterar att programmet i sin helhet fungerar bra. Man föreslår inga ändringar i programdokumentet för resterande programperiod. Själva genomförandet med alla ingående delar; övervakningskommitté, LAG-grupper, myndigheter, Nätverket m.fl, sker på ett i huvudsak tillfredsställande sätt med en väl intrimmad organisation som nu hunnit en bra bit på väg i programgenomförandet.

Gällande fallstudien om trepartnerskapet i fyra Leader-områden (Carpe Mare, Smålandsgruppen, Sommenbygd och Nedre Dalälven) är det övergripande konstaterandet att det råder en påtaglig entusiasm för arbetssättet i de studerade områdena.

Det som halvtidsutvärderarna framförallt framhåller ökade insatser inom är kunskapsöverföring, spridning och dialog mellan LAG-grupperna för att identifiera lösningar och förbättringsförslag på dessa problemställningar. Likaså anser utvärderarna att system och strategier för spridning av erfarenheter från Leader+ bättre bör utarbetas eftersom man anser dessa vara alltför osynliga. Vidare tycker man att intresset från myndigheter och departement för Leader-metoden är för svagt i Sverige, vilket försvårar spridningen. Inom detta område föreslås att alla inblandade parter tar krafttag inför det fortsatta arbetet.

I *Halvtidsutvärdering av Leader+ i Sverige* (utgiven av Glesbygdsverket, januari 2004) finns konkreta förslag för förbättringar uppställda. Se vidare i den fullständiga utvärderingen. Övervakningskommittén beslutade i december 2003 att tillsätta en arbetsgrupp för översyn av förslag till ändringar i halvtidsutvärderingen. Resultat från denna arbetsgrupp väntas under våren 2004.

Redan under 2002 påbörjade också flera LAG-grupper egna utvärderingar av de egna lokala utvecklingsplanerna. Utförandet av dessa och tiden för genomförandet varierar mellan LAG-grupperna. De olika modellerna för självutvärderingarna finns beskrivna i programkomplementet för respektive grupp. Några grupper blev klara kring årsskiftet 2003/2004. Resultat från dessa kommer att beröras i kommande årsrapporter.

6. GRANSKNING/REVISION

Granskningsenheten vid Jordbruksverket, som är oberoende av förvaltande och utbetalande enhet, ansvarar för kontrollerna enligt (EG) nr 438/2001, art 10-12.

6.1 EV FÖRÄNDRINGAR AV KONTROLLSYSTEM

Internrevisionsenheten vid Jordbruksverket har genomfört en kontroll av granskningsenhetens system för kontrollerna av Leader+. Denna granskning var en del av kommissionens kontrollprogram för 2003-2004. Som en följd har vissa ändringar genomförts i den handbok som styr kontrollverksamheten avseende Leader+.

6.2 REDOGÖRELSE AV GENOMFÖRDA KONTROLLER AV SVENSKA MYNDIGHETER SAMT FRÅN KOMMISSIONEN

Vid urvalsprocessen (riskanalys och urval) under våren 2003 beslutades att sex av de tolv LAG-grupperna skulle kontrolleras, dels genom granskning av handläggningen på aktuella Leader-kontor, dels en finansiell kontroll av valda projekt som fallit ut i processen. Tidsplanen för dessa kontroller sattes fram till april 2004.

Kommissionen har inte genomfört några kontroller av projekt eller LAG-grupper inom Leader+ i Sverige under år 2003.

6.3 REDOVISNING AV 5-PROCENTSKONTROLLERNA

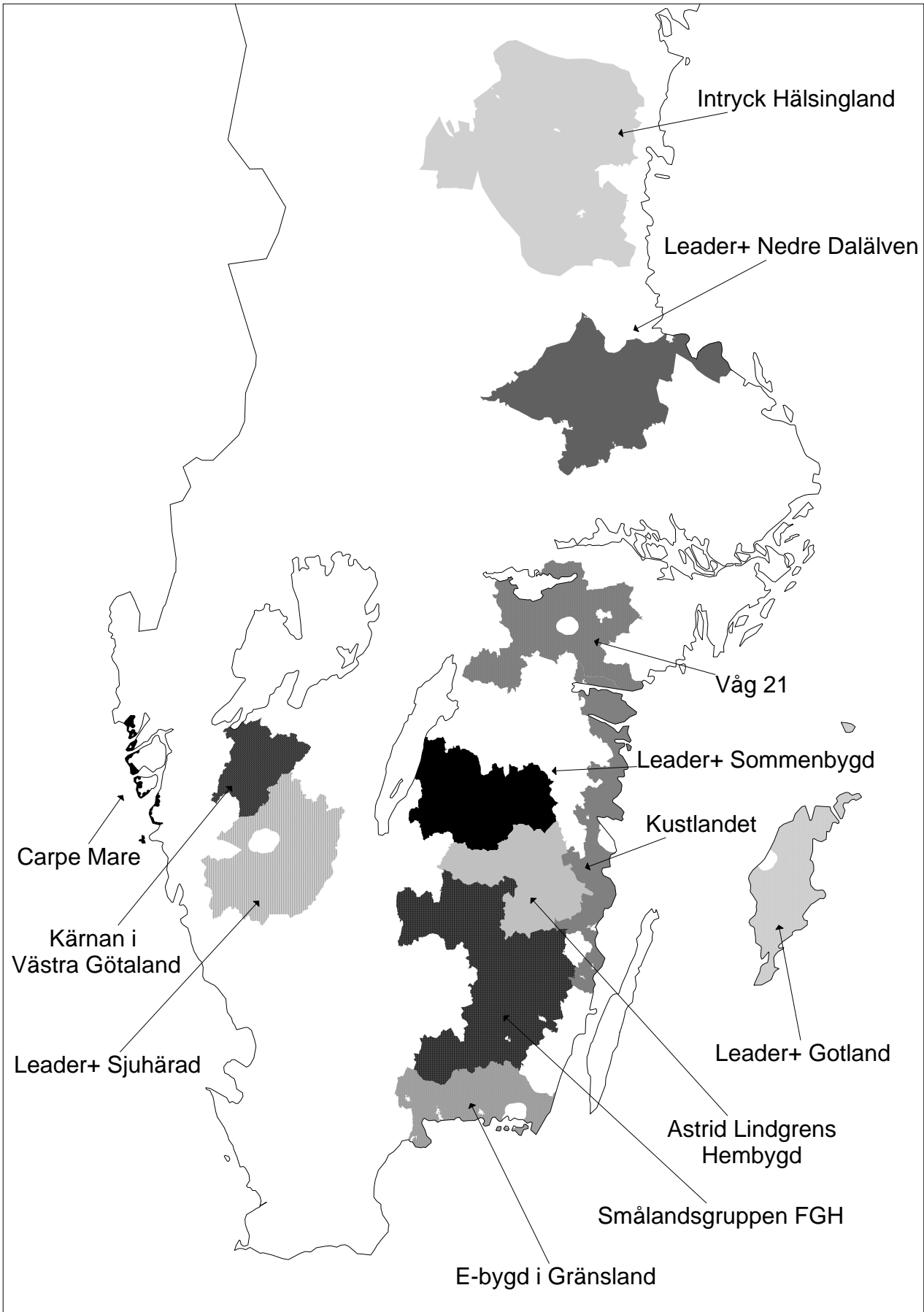
Under 2003 genomfördes och avslutades två finansiella kontroller med motsvarande granskning på två Leader-kontor. Dessa är de första granskningarna av Leader+ enligt förordning (EG) nr 438/2001, art 10-12. För perioden 2000 –2003 har därmed kontroller gjorts motsvarande endast 0.7 procent av totala stödberättigande kostnader (offentlig finansiering), mot i förordningen stipulerade 5 procent. Förklaringen till detta är bland annat att flera kontroller påbörjades i slutet av 2003 men inte avslutades under kalenderåret. Några slutsatser av systematisk karaktär kan inte dras av det lilla underlaget.

6.4 INSATSER SOM GJORTS FÖR ATT SÄKERSTÄLLA ÖVERENSSTÄMMELSEN MED GEMENSKAPENS POLITIK

Bilaga 4; uppföljningsrapport *Lärande lokal utveckling* togs fram som ett led för att säkerställa överensstämmelsen med gemenskapens politik. Samtliga LAG-grupper tillställdes rapporteringsunderlaget. Detta tog upp de mer djuplodande frågorna som syftar till att följa upp olika processer i Leader-arbetet och sådant som annars är svårt att fånga i de oftast mer kvantitativa uppföljningarna. Se vidare bilaga 4.

7. BILAGOR

1. Karta över de tolv Leader-områdena
2. Gemensamma indikatortabeller för övervakning av Leader+ program
3. Utfall av programspecifika, nationella, indikatorer
4. Uppföljningsrapport Lärande lokal utveckling
5. Brev Förfrågan ang. fördelning av nationell medfinansiering till LAG-grupperna inom Leader+ programmet 2000-2006
6. Finansiell översikt på programnivå (euro)

Datum: 18.12.2002

Del II

GEMENSAMMA INDIKATORTABELLER

FÖR ÖVERVAKNING AV LEADER+ PROGRAM

2000 - 2006

Översikt över tabellerna

Tabellnummer	Innehåll
Tabell 0	Programinformation
Tabell 1	Programområdets profil
Tabell 2a	Kännetecken för LAG-grupperna (I)
Tabell 2b	Kännetecken för LAG-grupperna (II)
Tabell 3	Finansiell övervakning på åtgärdsnivå
Tabell 4	Del 1: Integrerade strategier av pilotkaraktär för utveckling av landsbygdsområden : Utgifter och antal projekt
Tabell 5	Del 1: Integrerade strategier av pilotkaraktär för utveckling av landsbygdsområden: Antal slutliga stödmottagare
Tabell 6a	Del 2: Samarbete mellan landsbygdsområden : Utgifter, antal deltagande LAG-grupper och antal projekt
Tabell 6b	Del 2: Transnationellt samarbete: Utgifter, antal deltagande LAG-grupper och antal projekt
Tabell 7	Del 3: Nätverkssamarbete: Faktiska utgifter
Tabell 8	Del 4: Förvaltning, övervakning och utvärdering: Faktiska utgifter
Kommentarer	Medlemsstaternas kommentarer om ifyllandet av tabellerna

L+ SE 2003

Tabell 0
Programinformation

Land:	SE
Regionkod:	
Redovisningsår:	2003
Programkod:	L+ SE

Kontaktperson:

Namn	Mårten Sandström
Organisation	Glesbygdsverket - förvaltningsmyndighet för Leader+
e-postadress	marten.sandstrom@glesbygdsverket.se
Tfn	+46 63 57 67 09

Tabell 1

Programområdets profil

		Indikator	Referensår
BNP per invånare (euro)		26 947	2000
BNP per invånare (i % av det nationella genomsnittet)		100%	
Jordbrukets procentandel av BNP		2%	2001
Befolkning (i tusental invånare)	Totalt	8 987	2004
	varav stödberättigat område	703	2001
	andel stödberättigat område (%)	8%	
Områdestorlek (km ²)	total	450 000	2001
	varav stödberättigat område	56 700	2001
	andel stödberättigat område (%)	13%	
Befolkningstäthet (antal invånare/km ²)	Totalt	20	
	varav stödberättigat område	12	
Sysselsättning		75%	2002
Arbetslöshet (%)	Totalt	6%	2002
	Män	NA	
	Ungdomar (< 25 år)	NA	
	Kvinnor	NA	

Tabell 2a

Kännetecknen för LAG-grupperna (I)

		Antal	Andel av de valda LAG-grupperna (%)	Beviljat stöd		
				i tusental euro	Procentandel av totalt beviljat stöd	
Antal LAG-grupper	Som valts under LEADER+	12		0		
	Högsta möjliga antalet	12				
	LAG-grupper under LEADER+ som var stödmottagare	under LEADER I		0%		0%
		under LEADER II		0%		0%
LAG-grupper per typ av område	Inom mål 1-område	helt	0	0%	0%	
		delvis	0	0%	0%	
	Inom mål 2-område	helt	9	75%		0%
		delvis		0%		0%
	Helt utanför mål 1- och mål 2-område		3	25%		0%
	Som omfattar Natura 2000-områden		12	100%		0%
	Inom mindre gynnade områden	helt	12	100%		0%
delvis			0%		0%	
LAG-grupper per valt prioriterat tema	Användning av ny teknik och know-how		1	8%		0%
	Förhöjd livskvalitet		4	33%		0%
	Utveckling av lokala produkter		3	25%		0%
	Utveckling av resurser i natur och kultur		4	33%		0%
	Övrigt		0	0%	0	0%
	Flera prioriterade teman		0	0%		0%
Antal LAG-grupper per områdesstorlek	< 250 km ²		0	0%		0%
	250 - 500 km ²		0	0%		0%
	500 - 1000 km ²		0	0%		0%
	1000 - 2000 km ²		2	17%		0%
	> 2000 km ²		10	83%	0	0%
LAG-områdets totala yta (km ²)		56 700				
Genomsnittlig områdesstorlek (km ²)		4 725				

Tabell 2b

Kännetecknen för LAG-grupperna (II)

		Antal	Andel av de valda LAG-grupperna (%)	Beviljat stöd	
				i tusental euro	Procentandel av totalt beviljat stöd
LAG-grupper i förhållande till befolkning	< 10 000 invånare	0	0%		0%
	10 000 - 50 000 invånare	5	42%		0%
	50 000 - 100 000 invånare	7	58%		0%
	>100 000 invånare	0	0%	0	0%
Totalt antal invånare i LAG-områden (i tusental)		703			
Genomsnittligt antal invånare per LAG (i tusental)		59			
Antal LAG-grupper enligt juridisk form	Lokala och regionala myndigheter		0%		0%
	Andra offentliga organ		0%		0%
	Offentligägda företag		0%		0%
	Ideella organisationer	12	100%		0%
	Privata företag		0%		0%
	Kooperativ		0%		0%
	Branschorganisationer		0%		0%
	Övriga	0	0%	0	0%
Uppdelning av LAG-grupperna enligt procentandelen privata aktörer som deltar i beslutsorganet	≤ 50 %		0%		0%
	> 50 to 75 %		0%		0%
	> 75 %	12	100%	0	0%
Uppdelning av LAG-grupperna enligt procentandelen kvinnor som deltar i beslutsorganet	< 25%		0%		0%
	25 - 50 %	12	100%		0%
	>50%	0	0%	0	0%
Antal LAG-grupper där miljömyndigheter eller icke-statliga miljöorganisationer ingår i beslutsorganet		12	100%		0%
Antal LAG-grupper vars områden inte sammanfaller med administrativa enheter		12	100%		0%

Tabell 3
Finansiell övervakning på åtgärdsnivå

Åtgärd	Begärd information	Totala programutgifter (hela perioden; i tusental euro)			Redovisningsår (i tusental euro)		
		Budget	Utfall	Budgetuppfyllelse i %	Budget	Utfall	Budgetuppfyllelse i %
Del 1: Integrerade strategier av pilotkaraktär för utveckling av landsbygdsområden	Totalt	133 650	16 338	12%	21 780	42 589	196%
	Bidrag från EUGFJ	35 640	6 141	17%	5 808	9 409	162%
	Nationella offentliga medel	53 460	9 206	17%	8 712	14 409	165%
	Privat finansiering	44 550	991	2%	7 260	18 771	259%
Del 2: Stöd för samarbete mellan landsbygdsområden	Totalt	9 426	4 395	47%	1 536	0	0%
	Bidrag från EUGFJ	2 835	1 758	62%	462	0	0%
	Nationella offentliga medel	4 252	2 637	62%	693	0	0%
	Privat finansiering	2 339	0	0%	381	0	0%
Del 3: Nätverkssamarbete	Totalt	1 620	446	28%	1 464	446	30%
	Bidrag från EUGFJ	810	223	28%	132	223	169%
	Nationella offentliga medel	810	223	28%	1 332	223	17%
Del 4: Förvaltning, övervakning, utvärdering	Totalt	2 430	910	37%	396	1 311	331%
	Bidrag från EUGFJ	1 215	455	37%	198	588	297%
	Nationella offentliga medel	1 215	455	37%	198	723	365%
Totalt	Totalt	147 126	22 089	15%	25 176	44 346	176%
	Bidrag från EUGFJ	40 500	8 577	21%	6 600	10 220	155%
	Nationella offentliga medel	59 737	12 521	21%	10 935	15 355	140%
	Privat finansiering	46 889	991	2%	7 641	18 771	246%

Tabell 4

Del 1: Integrerade strategier av pilotkaraktär för utveckling av landsbygdsområden**Utgifter och antal projekt**

Insatsområde	Faktiska utgifter (i tusental euro)					Antal projekt	
	Totalt	Procentandel av totala utgifter för del 1	EUGFJ	Nationella offentliga medel	Privat finansiering	Redovisningsår	Totalt för hela perioden
111	0	0,00%	0	0	0	0	0
113	0	0,00%	0	0	0	0	0
114	143	0,34%	32	48	63	0	1
121	0	0,00%	0	0	0	0	0
122	0	0,00%	0	0	0	0	0
123	0	0,00%	0	0	0	0	0
124	0	0,00%	0	0	0	0	0
125	0	0,00%	0	0	0	0	0
126	0	0,00%	0	0	0	0	0
127	0	0,00%	0	0	0	0	0
128	0	0,00%	0	0	0	0	0
1301	0	0,00%	0	0	0	0	0
1302	0	0,00%	0	0	0	0	0
1303	0	0,00%	0	0	0	0	0
1304	0	0,00%	0	0	0	0	0
1305	8 527	20,02%	1 590	2 565	4 372	0	63
1305-1	3 297	7,74%	1 314	1 971	12	0	7
1305-2	1 308	3,07%	486	729	93	0	11
1306	4 547	10,68%	796	1 231	2 520	0	35
1307	0	0,00%	0	0	0	0	0
1308	0	0,00%	0	0	0	0	0
1309	0	0,00%	0	0	0	0	0
1310	0	0,00%	0	0	0	0	0
1311	0	0,00%	0	0	0	0	0
1312	0	0,00%	0	0	0	0	0
1313	0	0,00%	0	0	0	0	0
1314	0	0,00%	0	0	0	0	0
161	0	0,00%	0	0	0	0	0
162	18	0,04%	2	3	13	0	0
163	1 158	2,72%	314	481	363	0	8
164	2 205	5,18%	444	644	1 117	0	10

Tabell 4

Del 1: Integrerade strategier av pilotkaraktär för utveckling av landsbygdsområden**Utgifter och antal projekt**

Insatsområde	Faktiska utgifter (i tusental euro)					Antal projekt	
	Totalt	Procentandel av totala utgifter för del 1	EUGFJ	Nationella offentliga medel	Privat finansiering	Redovisningsår	Totalt för hela perioden
166	839	1,97%	161	242	436	0	6
167	55	0,13%	8	12	35	0	1
171	0	0,00%	0	0	0	0	0
172	13 167	30,92%	2 783	4 266	6 118	0	87
173	2 078	4,88%	511	767	800	0	15
174	0	0,00%	0	0	0	0	0
181	0	0,00%	0	0	0	0	0
182	328	0,77%	70	105	153	0	3
21	2	0,00%	2			0	0
22	3 066	7,20%	570	856	1 640	0	31
23	0	0,00%	0	0	0	0	0
24	720	1,69%	102	147	471	0	7
25	0	0,00%	0	0	0	0	0
3122	0	0,00%	0	0	0	0	0
3123	0	0,00%	0	0	0	0	0
318	0	0,00%	0	0	0	0	0
319	0	0,00%	0	0	0	0	0
322	0	0,00%	0	0	0	0	0
323	0	0,00%	0	0	0	0	0
324	815	1,91%	149	230	436	0	7
332	0	0,00%	0	0	0	0	0
333	0	0,00%	0	0	0	0	0
341	0	0,00%	0	0	0	0	0
343	0	0,00%	0	0	0	0	0
345	0	0,00%	0	0	0	0	0
351	0	0,00%	0	0	0	0	0
353	316	0,74%	75	112	129	0	2
354	0	0,00%	0	0	0	0	0
36	0	0,00%	0	0	0	0	0
Totalt	42 589	100,00%	9 409	14 409	18 771	0	294

Tabell 5

Del 1: Integrerade strategier av pilotkaraktär för utveckling av landsbygdsområden**Antal slutliga stödmottagare**

Insatsområde	Enskilda							Privata sektorn	Offentiga sektorn	LAG-grupper	Totalt
	Män		Kvinnor		Totalt						
	< 25 år	≥ 25 år	< 25 år	≥ 25 år	< 25 år	≥ 25 år	Totalt				
111	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
113	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
114	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
121	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
122	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
123	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
124	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
125	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
126	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
127	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
128	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1301	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1302	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1303	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1304	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1305	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1305-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1305-2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1306	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1307	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1308	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1309	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1310	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1311	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1312	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1313	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1314	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
161	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
162	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
163	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
164	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
166	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Tabell 5

Del 1: Integrerade strategier av pilotkaraktär för utveckling av landsbygdsområden**Antal slutliga stödmottagare**

Insatsområde	Enskilda							Privata sektorn	Offentiga sektorn	LAG-grupper	Totalt
	Män		Kvinnor		Totalt						
	< 25 år	≥ 25 år	< 25 år	≥ 25 år	< 25 år	≥ 25 år	Totalt				
167	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
171	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
172	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
173	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
174	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
181	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
182	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
21	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
22	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
23	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
24	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3122	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3123	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
318	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
319	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
322	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
323	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
324	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
332	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
333	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
341	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
343	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
345	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
351	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
353	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
354	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
36	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totalt	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Tabell 6a

Del 2: Samarbete mellan landsbygdsområden**Utgifter, antal deltagande LAG-grupper och antal projekt**

Insatsområde	Faktiska utgifter (i tusental euro)					Antal deltagande LAG-grupper	Antal samarbetspartner		Antal projekt	
	Totalt	Procentandel av totala utgifter för del 2	EUGFJ	Nationella offentliga medel	Privat finansiering		LAG-grupper	Övriga aktörer	Redovisningsår	Totalt för hela perioden
111	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
113	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
114	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
121	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
122	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
123	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
124	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
125	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
126	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
127	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
128	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1301	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1302	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1303	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1304	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1305	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1305-2	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1306	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1307	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1308	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1309	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1310	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1311	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1312	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1313	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1314	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
161	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
162	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
163	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
164	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0

Tabell 6a

Del 2: Samarbete mellan landsbygdsområden**Utgifter, antal deltagande LAG-grupper och antal projekt**

Insatsområde	Faktiska utgifter (i tusental euro)					Antal deltagande LAG-grupper	Antal samarbetspartner		Antal projekt	
	Totalt	Procentandel av totala utgifter för del 2	EUGFJ	Nationella offentliga medel	Privat finansiering		LAG-grupper	Övriga aktörer	Redovisningsår	Totalt för hela perioden
166	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
167	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
171	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
172	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
173	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
174	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
181	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
182	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
21	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
22	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
23	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
24	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
25	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
3122	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
3123	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
318	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
319	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
322	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
323	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
324	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
332	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
333	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
341	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
343	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
345	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
351	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
353	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
354	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
36	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
Totalt	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0

Tabell 6b
Del 2: Transnationellt samarbete

Utgifter, antal deltagande LAG-grupper och antal projekt

Insatsområde	Faktiska utgifter (i tusental euro)					Antal deltagande LAG-grupper	Antal samarbetspartner		Antal projekt	
	Totalt	Procentandel av totala utgifter för del 2	EUGFJ	Nationella offentliga medel	Privat finansiering		från Leader+länder	från tredje land	Redovisningsår	Totalt för hela perioden
111	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
113	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
114	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
121	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
122	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
123	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
124	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
125	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
126	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
127	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
128	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1301	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1302	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1303	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1304	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1305	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1305-2	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1306	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1307	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1308	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1309	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1310	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1311	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1312	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1313	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
1314	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
161	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
162	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
163	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
164	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
166	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0

Tabell 6b
Del 2: Transnationellt samarbete

Utgifter, antal deltagande LAG-grupper och antal projekt

Insatsområde	Faktiska utgifter (i tusental euro)					Antal deltagande LAG-grupper	Antal samarbetspartner		Antal projekt	
	Totalt	Procentandel av totala utgifter för del 2	EUGFJ	Nationella offentliga medel	Privat finansiering		från Leader+länder	från tredje land	Redovisningsår	Totalt för hela perioden
167	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
171	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
172	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
173	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
174	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
181	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
182	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
21	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
22	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
23	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
24	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
25	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
3122	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
3123	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
318	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
319	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
322	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
323	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
324	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
332	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
333	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
341	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
343	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
345	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
351	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
353	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
354	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
36	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
Totalt	0	0,00%	0	0	0	0	0	0	0	0

L+ SE

2003

Tabell 7

Del 3: Nätverkssamarbete**Faktiska utgifter**

Insatsområde	Faktiska utgifter (i tusental euro)			
	Totalt	Procentandel av totala utgifter för del 3	EUGFJ	Nationella offentliga medel
1305-5	446	30,46%	223	223

L+ SE

2003

Tabell 8

Del 4: Förvaltning, övervakning och utvärdering**Faktiska utgifter**

Insatsområde	Faktiska utgifter (i tusental euro)			
	Totalt	Procentandel av totala utgifter för del 4	EUGFJ	Nationella offentliga medel
411	1 278	97,48%	575	703
412	0	0,00%	0	0
413	0	0,00%	0	0
414	0	0,00%	0	0
415	33	2,52%	13	20
Totalt	1 311	100,00%	588	723

L+ SE

2003

Kommentarer

Berörd tabell	Kommentarer
Tabell 1	Valutakursen 1 euro=8,50 sek
Tabell 5-6b	Icke ifyllda tabeller eftersom befintliga uppgiftsinhämtningssystem inte kunnat anpassas i tid i enlighet med kommissionens krav i föreliggande tabeller. Som kompensation visas den finansiella översikten i bilaga 6 i Årsrapport 2003 för Leader+ i Sverige.
Tabell 3	Vi kan konstatera att det föreligger en diskrepans mellan inrapporterade data i det nationella systemet (STINS) i förhållande till det av LAG-grupperna inrapporterade. Det är också så att man haft ett visst överutnyttjande av resurserna under året, vilket beror på att rekvisitioner kommit igång ordentligt under 2003.

Utfall av programspecifika nationella indikatorer
Programmet 2003 (1 jan – 31 dec)

INSATSOMRÅDE 1 och 2	Förväntat resultat vid projektbeslut	Resultat vid projektets slutrapportering	Resultat % i förhållande Till förväntat resultat
Antal nya arbetstillfällen, Totalt	361,8	21,5	6
- män	182,1	13,0	7
- kvinnor	179,7	8,5	5
Antal nya samarbets- konstellationer/nätverk	404,5	91	22
Antal deltagare i utbildningsinsatser, Totalt	4460	588	13
- män	2192	256	12
- kvinnor	2268	332	15

	Procentuell fördelning mellan åtgärder	
Åtgärd 1.1	10	2
Åtgärd 1.2	50	11
Åtgärd 1.3	37	8
Åtgärd 1.4	106	24
Åtgärd 1.5	13	3
Åtgärd 1.6	15	3
Åtgärd 2.1	2	0,5
Åtgärd 2.2	4	1
Antal påbörjade projekt under 2003	142	32
Antal avslutade projekt under 2003	59	13
Antal beslutade projekt Totalt för hela programperioden	438	

Materialet är hämtat dels ur den nationella databasen för rapportering av strukturfondsmedel (STINS) samt, när det gäller indikatorerna, från gruppernas egna redovisningar. Materialet visar på en stor skillnad mellan förväntat resultat och utfall. Det kan delvis hänföras till en överskattning av det förväntade resultatet men kanske framförallt att flera grupper genomfört insatser som inte direkt kommer att synas vid projektavslutningen. Detta rör framförallt förväntat antal arbetstillfällen och förväntat antal nya samarbetskonstellationer. Flera grupper räknar med att resultatet kommer att synas i dessa insatser först något år efter projektets avslutande.

Vi kan också konstatera att grupperna inte uppdaterat STINS-systemet i den utsträckning man borde, vilket medfört att vi även i år fått inhämta data direkt från grupperna där de fått redovisa indikatorerna på separat papper. Detta gäller generellt med undantag för några grupper som uppdaterat systemet erforderligt.

Förvaltningsmyndigheten kommer att se över rutinerna för inrapporteringen av resultat och utfall hos grupperna, vad gäller indikatorerna under 2004.

GLESBYGDSVERKET

Uppföljningsrapport

LÄRANDE LOKAL UTVECKLING 2003

Innehållsförteckning:

Inledning.....	2
LAG-gruppens sammansättning.....	2
Säkerställandet av hållbar utveckling inom Leader+	3
Valda temaåtgärdens överensstämmelse med verkligheten	4
Överlever LAG-gruppen i framtiden, dvs efter 2006?.....	5
Trepartnerskapets bidrag till långsiktig positiv utveckling	6
Hållbar utveckling i projekten.....	7
Projektens fortlevnad efter stödperiodens slut	7
Arbete med spridning av Leader-metoden	8
Sammanfattning	9

INLEDNING

Denna rapport är ett led i uppföljningen av det svenska Leader-programmet. Mycket av uppföljningen handlar om att räkna indikatorer, ekonomi, antal projekt mm - dvs kvantitativ uppföljning. Detta visar bara en del av utvecklingen i programmet. Som ett komplement till detta började förvaltningsmyndigheten med Årsrapport 2002 att ställa andra frågor till LAG-grupperna för att bättre fånga upp andra betydande och utvecklande processer i programmet.

Förutom återkommande uppföljningsfrågor såsom sammansättningen i LAG-gruppen och i stort hur verksamheten fungerar koncentreras årets version av uppföljningsrapporten på temat *hållbar utveckling* avseende såväl projekt som hela LAG-gruppens och Leader-områdets framtid.

Begreppet "hållbar utveckling" blev ett känt uttryck 1987 då Gro Harlem Brundtland i FN:s kommission för miljö och utveckling (Brundtlandskommissionen) använde detta. Rapporten kallades för "Vår gemensamma framtid". Där ges följande definition: "En hållbar utveckling är en utveckling som tillgodoser våra behov idag utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina". Hållbar utveckling delas upp i sociala, ekonomiska och miljömässiga prioriteringar¹.

När det gäller hållbar utveckling ska inte tillväxten och utvecklingen skada naturresurserna t ex vid planering av transporter, elförsörjning, bebyggelse osv. De kulturella och socioekonomiska aspekterna på hållbar utveckling kan t ex vara att utöver miljön även beakta saker som mänskliga rättigheter, demokrati, energi, sysselsättning, hälsa, tillgång på vatten, befolkningsutveckling, arbetslivsutveckling, näringslivsutveckling, jämlikhet och integrationsfrågor².

Svaren på frågorna i enkäten som gick ut har besvarats av respektive LAG-grupp och kanslierna. Frågorna är uppdelade på frågor rörande LAG-gruppens arbete, sammansättning och dess visioner, vidare har vi försökt plocka ut frågor som rör LAG-gruppens uppfattningar om de faktiska projekten.

LAG - GRUPPENS SAMMANSÄTTNING

LAG-gruppen är bildad utifrån krav på dess sammansättning som finns angiven i Nationellt program för Leader+ i Sverige (sid 29). LAG-gruppen är ett lokalt baserat partnerskap som ska bestå av representanter från offentlig-, privat- och ideell sektor; i princip 1/3 från respektive sektor. Minst 50 procent av representanterna ska komma från privat- och ideell sektor. Gruppen ska ha en lokal förankring och vara representativ i förhållande till det område den avser företräda. LAG-gruppen ska vara jämställd (40/60³) och minst en representant ska vara under 25 år. Dessutom ska minst en representant i gruppen ha miljökompetens, dvs. arbeta med miljöfrågor eller vara engagerad i en förening med anknytning till miljöfrågor. För att se till att detta fullföljs följer Glesbygdsverket upp hur sammansättningen ser ut varje år.

För verksamhetsåret 2003 kan konstateras att alla LAG-grupper, utom två, uppfyller samtliga krav på sammansättningen i LAG-gruppens trepartnerskap.

¹ Regeringens skrivelse 2001/02:172

² För en utförligare beskrivning av begreppet Hållbar utveckling rekommenderas följande skrift från Näringsdepartementet: http://naring.regeringen.se/pressinfo/infomaterial/pdf/n2001_32.pdf

³ Fördelningen mellan könen ska vara 40/60, dvs. minst 40 procent av ettdera könet ska finnas representerat i LAG-gruppen.

Andelen representanter mellan sektorerna är ungefär lika många. I fyra LAG-grupper är representationen från respektive sektor exakt lika stor (Kärnan i Västra Götaland, Smålandsgruppen, Leader+ Sjuhärad och Leader+ Nedre Dalälven). I alla fall utom ett (Carpe Mare) uppfylls kravet på en jämställd sammansättning i LAG-grupperna, dock med en viss tyngdpunkt på fler män än kvinnor totalt sett. I två grupper är fördelningen kvinnor - män precis lika (Smålandsgruppen och Leader+ Sjuhärad). Dessa förhållanden för 2003 är jämfört med 2002 nästan identiska. Vid uppföljningen för ett år sedan var sammansättningen i LAG-grupperna totalt sett 37 procent från ideell sektor, 33 procent från offentlig och 30 procent från privat sektor. Av dessa var 57 procent män och 43 procent kvinnor.

Vad gäller den ojämna könsfördelningen inom LAG-gruppen Carpe Mare skriver man: ”fördelningen var 50/50 vid programmets början. I programmet står det att varje part som är representerad i LAG också utser en efterträdare till den som slutar i LAG. Fler kvinnor än män har slutat och där en ersättare trätt in har det hänt att män har ersatt kvinnor trots att vi klart förklarar att så inte bör ske. Denna situation är inte tillfredsställande”.

Minst en ungdom finns representerad i alla grupper utom en (E-bygd i gränsländ). Sådär svarar E-bygd varför det ser ut som det gör: ”Det svåraste kravet vi har haft att uppfylla är ungdomsrepresentationen. Dels svårt att engagera och svårt då väl en kompetent person finns så faller den snabbt för åldersstrecket”. I gengäld finns det flera LAG-grupper som har fler representanter under 25 år än minimikravet på *en* ungdom (Kärnan i Västra Götaland, Astrid Lindgrens hembygd, Intryck Hälsingland, Leader+ Nedre Dalälven, Leader+ Gotland och Leader+ Sommenbygd). Totalt sett är detta en klar förbättring jämfört med 2002 då det saknades ungdomsrepresentanter i fyra grupper.

Minst en ledamot med dokumenterad miljökompetens finns i samtliga LAG-grupper. I några grupper är kravet uppfyllt med råge där det finns flera med efterfrågad kompetens (Astrid Lindgrens hembygd, Leader+ Sjuhärad, Kustlandet, Leader+ Nedre Dalälven och Leader+ Sommenbygd). Jämfört med 2002, då det saknades representanter med kvalificerad miljökompetens i två grupper, är alltså resultatet för 2003 utmärkt.

På frågan om ”annan aktuell kompetens, med särskilt värde för det egna området, som finns i LAG-gruppen” har bland annat angivits: regional landsbygdsrådgivare, jämställdhetskompetens, kunskaper om andra strukturfondsprogram, erfarenheter av att driva projekt, kunskap om aktuella skärgårdsfrågor, kunskaper om fiske- och jordbruksföretagens förutsättningar, lokalt näringsliv, kulturhistoria, lokala utvecklingsbehov, politiskt arbete, myndighetskontakter, föreningsliv och bank- och finansieringsfrågor.

Några grupper har svarat att det finns vissa svårigheter med tillsättningen av ledamöter i LAG-gruppen för att uppfylla ställda krav. Det som omnämns är bland annat ungdomsrepresentationen. Dels är ”ungdomsplatserna” i vissa fall svåra att besätta men det kan vara minst lika svårt att få behålla dem en lite längre tid eftersom de ofta är engagerade i så mycket annat också. En svårighet som också angetts är att offentligtanställda generellt har störst möjligheter att avsätta tid och att man måste påbörja särskilda insatser för att få lika många engagerade från privata och ideella sektorn.

SÄKERSTÄLLANDET AV HÅLLBAR UTVECKLING INOM LEADER+

Många av de svarande förknippar begreppet hållbar utveckling främst till det som rör miljö- och naturhänsyn. Kanske heller inte så underligt med tanke på ”Att på bästa sätt utnyttja natur- och kulturresurser” utgör en av de fyra valbara temaåtgärderna som fyra LAG-grupper valt att inrikta sig på.

De flesta LAG-grupperna berör på något sätt själva urvalsproceduren av projekt; från idé till beviljande av LAG, som grund för en hållbar utveckling eftersom bedömning ska göras utifrån flera kriterier (miljö, ekonomi, kulturell och social utveckling). Det är i dessa processer mellan idébärare, kansli och LAG-grupp som hållbarheten och långsiktigheten ska säkras. LAG-gruppsrepresentanternas förankring i området och engagemanget för utvecklingen i det egna området ger automatiskt en god bevakning och uppföljning av de lokala Leader-projekten såväl socialt, ekonomiskt som miljömässigt.

Att nyttja statistiskt material som illustrerar förhållandena för att både upptäcka och åtgärda snedförskjutningar som eventuellt uppstår har en annan grupp angett som betydelsefullt för att säkerställa hållbarhet. Ett annat sätt är att upprätthålla och söka främja kontinuitet i verksamheten.

Ett par grupper anger att detta är något man hittills inte arbetat så uttalat med utan att frågan efterhand alltmer aktualiserats och att man därför kommer att arbeta vidare med detta framöver.

VALDA TEMAÅTGÄRDENS ÖVERENSSTÄMMELSE MED VERKLIGHETEN

När gruppen ansökte om att bli ett utsett Leader-område skulle en av fyra temaåtgärder väljas som bäst passar ihop med områdets identitet och lokala förutsättningar:

- Användning av ny kunskap och ny teknologi
- Öka värdet i lokala produkter
- Förbättring av livskvaliteten
- Att på bästa sätt utnyttja natur- och kulturreсурser

Tanken med en särskild temaåtgärd är att insatserna, dvs projekten, huvudsakligen ska fokuseras kring detta för att verksamheten inte ska bli för spretig.

Överlag verkar den valda temaåtgärden bland de olika Leader-områdena stämma bra eller mycket bra med verkligheten. Något om vad som framkommit i enkätsvaren:

Temat *Livskvalitet* är ett brett begrepp och varje ansökan kan hänföras till det på ett eller annat sätt, framhåller en av grupperna som valt denna temaåtgärd. Alla projekt är livskvalitet för den som genomför det. Det nämns att några av de första besluten visar på att LAG höll en för låg nivå i vissa projekt. Detta har uppmärksammats i samband med den egna utvärdering av den egna utvecklingsplanen och bland annat resulterat i att man startat några ramprojekt som innebär kvalitetshöjning i projekten, tex ”Affärsutveckling i kulturprojekt” och ”Projektledarutbildning”.

En annan grupp skriver: ”Temaåtgärden har i vår plan vässats från att *utnyttja* natur- och kulturreсурser, som vi uppfattar som en exploatering, till att *nyttja* natur- och kulturreсурser” i enlighet med att alla beslut ska ligga i linje med att säkerställa hållbar utveckling och värna biologisk mångfald.

Ett par grupper menar att temaåtgärden stämmer väl med deras plan men sämre med verkligheten. Som orsak till detta framhålls svårigheter med det svenska regelverket som hindrar LAG-gruppen att ge stöd till näringslivet i den omfattning som planen avsåg när den skrevs. Resultatet blir att Leader-stödet alltmer riktas till vanliga lokala utvecklingsprojekt i föreningsregi istället för till det som i första hand planerats för.

Även konjunkturen i samhället kan förändras på ganska kort tid vilket kan få tydlig påverkan även på Leader: ”Under utformningen av vårt koncept åkte vi runt och förhörde oss om behoven utifrån temat.

I området finns ett stort antal IT och telecomföretag. Dessa hade (vid det tillfället) många ideér och ville testa sina produkter på landsbygden samt medverka med sin personal i projekten. Detta blev nu inget av då IT branschen har haft sin nedgång en tid.

Även högskolan har drabbats av detta. I och med denna trend har en del viktiga projekt ej ännu igångsatts som tidigare varit planerade”.

ÖVERLEVER LAG-GRUPPEN I FRAMTIDEN, DVS EFTER 2006?

Nästan alla LAG-grupper säger sig ha funderat på något slags liv även efter 2006. Att arbetssättet är bra och bör fortleva i någon form slår flera fast. Finansieringsfrågan är en kanske en avgörande del för fortsättningen. Någon grupp tror att det nog kan finnas möjlighet till finansiering av fortsatt verksamhet även om den andel som idag utgörs av EU-medel skulle falla bort.

Eftersom formuleringarna i gruppernas svar skiljer sig åt en del, men är högst intressanta var för sig, återges svaren/utdrag av svaren som citat med gruppen namngiven.

Carpe Mare: ”En av de utvecklingsutmaningar som Lag Carpe Mare har identifierat genom halvtidsutvärderingen är just hur vi ska bygga ett hållbart partnerskap längs hela västkusten inför nästa programperiod.”

Leader+ Gotland: ”Vi hoppas att arbetet med Leader-metoden givit avtryck i lokala partnerskap.”

Smålandsgruppen: ”LAG-gruppen har aktivt tagit del av halvtidsutvärderingar och beslutat om en strategi för det framtida arbetet 2004-2007. Ett framtidsseminarium riktat till LAG-gruppen har genomförts och i samband med Årsmötet 2004 genomförs en halvdags framtidsdiskussion tillsammans med Smålandsgruppens medlemmar. Smålandsgruppens valberedning tillika medlemskommunernas KS-ordförande är informerade om nuläget.”

Astrid Lindgrens hembygd: ”Vi är helt inriktade på fortsatt verksamhet, naturligtvis under förutsättning att vi även i fortsättningen kan bevisa nyttan för våra intressenter. Våra finansierare har sedan start haft samma filosofi.”

Leader+ Sjuhärad: ”I samband med den interna utvärderingen som genomfördes 2003 gjorde LAG ett beslutsuppehåll under tredje kvartalet, då man istället arbetade med att ta fram en strategiplan för resterande programperiod. Planen sträcker sig fram till och med 2008 och nämner därmed också den avveckling av Leader-programmet som skall ske år 2007 och 2008.

LAG:s ambition är att arvet från Leader skall ge spår i framtiden, att kommunerna förstår vad Leader är och att trepartnerskapet etablerats. Leader+ stöds ekonomiskt inte bara av EU. 60 procent av finansieringen kommer från olika nationella instanser. Om det visar sig att metoden fungerar och man vill behålla verksamheten är det tänkbart att arbeta vidare utan stöd från EU.”

Även Leader+ Nedre Dalälven ser och tror på nya möjligheter med bl a medfinansieringen i framtiden: ”Arbete pågår med förankra Leader-metoden och ekonomiska resurser för en fortsatt verksamhet efter Leader+. Frågan har bl.a. hanterats i ett brett upplagt framtidsseminarium med 60 deltagare, bl.a. från medfinansierarna.

Leader+ Nedre Dalälven fortsätter: ”Under 2003 beslutades att ordföranden och verksamhetsledaren under 2004 skall besöka samtliga tio berörda kommunstyrelser och bl.a. verka för någon form av fortsättning efter Leader+. De ekonomiska resurserna beräknas bli något lägre än idag p.g.a. att EU-stödet bortfaller (i praktiken mindre än 20 procent av de totala resurserna), liksom att den kommunala

medfinansieringen minskar. I gengäld arbetas på nya finansieringar från regionala organ och internationella projekt och Life. Totalt beräknas ett Leader-liknande kansli kunna fortsätta och vissa medel finnas för stöd till lokala projekt. En viktig del i detta är att kunna fortsätta att stödja och samarbeta med de projekt som beviljas stöd under nuvarande Leader-period.”

Våg 21: ”Eftersom vi märker att det är en mycket bra metod (Leader-metoden) att arbeta med i lokal/regional utveckling vill vi försöka fortsätta med den. För kommunerna och de regionala aktörer som finns med i vår plan innebär arbetssättet ett friare sätt att stimulera till utveckling på lokal/regional nivå. Metoden fallerar inte för att smörjmedlet (EU-stödet) försvinner. Dessutom kommer Leader-metoden att implementeras i LBU vilket gör att kunskapen om hur man arbetar kommer att vara viktig att bevara och utveckla.”

Intryck Hälsingland: ”Man har avvaktat resultatet av förhandlingarna inför nästa omgång av CAP (anm: Common Agriculture Policy dvs. den gemensamma (EU) jordbrukspolitiken) i EU. Eftersom sammanhållningsrapporten nu visar, att något gemenskapsinitiativ som Leader inte kommer att finnas med, får diskussionen föras utifrån de förutsättningarna. Generellt har man tidigare sagt, att Intryck Hälsinglands verksamhet och inriktning på något sätt bör föras vidare, men att formen är osäker. All Leader-verksamhet inom Intryck Hälsingland skall vara helt klar och avslutad senast den 30 juni 2008. I god tid dessförinnan skall LAG besluta om man ska upplösa föreningen eller ej. En möjlighet som diskuteras är att upplösa föreningen och bilda en ny, som tar vid där den förra slutade men med annat arbetssätt och omformulerade mål.”

Kustlandet: ”Att det lokala arbetet fortsätter och att föreningen Kustlandet lever vidare. Föreningen Kustlandet kan då verka som en ”body” och möjliggörare för föreningslivet i området. Kustlandet blir en samverkanspartner för myndigheter, organisationer m.fl. som verkar i området. Föreningens stadgar har nyligen anpassats – årsmötet 2004-04-15 – för att föreningen ska vara förberedd och mobiliserad att fortsätta arbeta enligt Leader-metoden efter programperiodens slut.”

Leader+ Sommenbygd: ”Det pågår redan nu en ökad integration och samverkan mellan de kommunala verksamheterna i Sommenbygd. LAG-gruppen arbetar med att stimulera till motsvarande aktivitet även inom den ideella sektorn och näringslivet. Ett gemensamt mål är att skapa en egen identitet gentemot storstadsområdena.”

TREPARTNERSKAPETS BIDRAG TILL LÅNGSIKTIG POSITIV UTVECKLING
Överlag är synen på arbetssättet, trepartnerskapet, positivt men flera anger att det ännu är alldeles för tidigt att se riktigt tydliga och konkreta effekterna på lång sikt. Först ett tag efter programmets slut är det idé att mäta effekterna visar flera svar.

Trots detta framhålls några saker man tycker sig se såhär långt i framåtskridandet av programmet, dvs. i halvtid:

- Trots att inte alla projekt lever kvar så kommer ändå metoden att leva vidare.
- Arbetssättet i Leader är, om än initialt resurskrävande, mycket positivt och effektivt på lång sikt.
- Kommunernas insikter ökar och alla medverkande personer sprider metoden.
- Andra, t ex många byalag, arbetar redan idag i trepartnerskap och med underifrånperspektivet även om man inte gör det med ekonomiskt stöd från Leader.
- Arbetet enligt Leader-metoden skapar starka demokratiska processer som ger stabilitet och framtidstro i bygderna.

- Stärkta kontakter utanför de egna arenorna som mellan kommuner, länsstyrelser och landsting, kommun-föreningsliv, näringsliv- forskning etc.
- Genom den offentliga sektorns delaktighet har bättre relationer skapats mellan privat/ideella sektorn och offentliga samtidigt som rollfördelningen tydliggjorts mellan offentliga sektorn och privata/ideella, så att genomförandedelen ligger på den privata/ideella.
- Nya lokala projekt har uppstått och gamla nätverk har avsevärt vitaliserat och fått en nystart.
- Attityden i området har förändrats
- Erfarenhetsutbytet är positivt
- Projekt där trepartnerskapet konkret framgår

En grupp säger att de vill arbeta just med att försöka ta fram en relevant mätmetod för effektmätning där det ska gå att avläsa samhällsnyttan av insatserna inom Leader+.

HÅLLBAR UTVECKLING I PROJEKTEN

Kriteriet ”hållbar utveckling” är något flertalet LAG-grupper nämner att de väger in i ansöknings- och beslutsprocessen kring projektansökningar. Ett långsiktigt perspektiv är tex, som Astrid Lindgrens hembygd beskriver, att allt de stödjer, stöds för att unga och andra boende i området ska ha en positiv attityd till regionen och möjligheten att förverkliga sina idéer. Någon grupp säger att för att få till en hållbarhet i projekten är en av de uppgifter sökanden ska beskriva är hur verksamheten i projektet kan fortsätta då Leader-stödet upphört. Projekt som inte har någon plan eller bedöms ha några förutsättningar för en fortsättning blir heller inte bifallna.

LAG-grupperna har ombetts visa ”hållbar utveckling” genom att ge exempel från verksamheten:

Leader+ Sjuhärad: ”Våra ungdomar – vår miljö” är ett projekt som arbetar med insamling av skrotbilar och jordbruksmaskiner för skrotning eller återvinning. I projektet arbetar ungdomar mellan 17 och 25 år, som placerats av gymnasiet IV program eller arbetsförmedlingen i samråd med soc. Fyra dagar i veckan arbetar man med skrot och den femte dagen bygger man folkracebilar som man tävlar med på fritiden. Projektet har pågått ett år och vunnit sådan framgång att det kommer att permanentas med kommunen som huvudman. Projektet visar på hållbar utveckling såväl ekonomiskt som socialt och miljömässigt.

Leader+ Nedre Dalälven: För att ytterligare vidareutveckla området i detta avseende har Leader+ tillsammans med regionala organ beslutat om genomförande av förstudie för att bli ett av UNESCO utsett Biosfärområde där den centrala frågan är att ”gynna social och ekonomisk utveckling med lokal förankring, vara arenor för forskning och undervisning samt värna biologisk mångfald”.

PROJEKTENS FORTLEVAD EFTER STÖDPERIODENS SLUT

De flesta LAG-grupperna nämner i sina svar att de redan på projektidestadiet bedöms utifrån rimligheten till fortlevnad utan Leader-stöd eller motsvarande. Ser man redan här inga bestående framtidsmöjligheter är det svårt att motivera ett bifall av en ansökan. Projekten bedöms om de kan skapa; arbetstillfällen efter projekttiden, om de kan skapa livskraftiga nätverk som kan bedömas leva kvar efter projekttiden. För att visa på detta efterfrågas redan från början svar på *hur* varje projekt tänker fortsätta efter projektslutet.

I ett Leader-område beskrivs också att man inom flertalet projekt under projektperioden tittar på hur verksamheten ska fortsätta att bedrivas efter projekttiden. Olika lösningar finns för olika projekt men oftast handlar det om att verksamheterna på sikt ska bära sina egna kostnader utan bidrag eller offentliga stöd. Någon grupp anger att de planerar ”uppföljningssamtal” med avslutade projekt för att puffa och lotsa framåt. En grupp säger att eftersom Leader-projekt har en stor andel privat och ideell

finansiering antar man att projekten också har en bättre överlevnad än ”offentliga” projekt. Den starka lokala förankringen är en viktig drivkraft i utvecklingen.

Någon LAG-grupp menar att de allra flesta projekt i något avseende kommer att leva vidare i en eller annan form. Om inte annat så gör effekterna av de genomförda projekten det. Så finns det även några projekt som inte kommer att leva kvar, vare sig som projekt eller effekt.

Avslutningsvis säger en LAG-grupp: ”det är de långsiktiga effekterna av projektets aktiviteter som bidrar till att uppfylla målen i planen som är viktiga, egentligen inte själva projektverksamheten som sådan.”

ARBETE MED SPRIDNING AV LEADER-METODEN

I de flesta Leader-områden har diskussioner förts om hur erfarenheterna om arbetsmetoden kan spridas. Inte minst är dessa satsningar viktiga för att bygga för framtiden och efter 2006. Flera nämner att man haft och planerar att ha olika former av särskilda informationstillfällen för kommunen genom bl a kommunstyrelsen och –fullmäktige, för tjänstemän och genom regelbundna kontakter på läns- och regionnivå genom tex. seminarier. Det kan ske genom inbjudningar men också genom att LAG-gruppen bjuder in sig själv och erbjuder information.

Framförallt är det spridning av erfarenheterna av metoden och arbetssättet som görs. Treparterskapet i sig gör att det finns en bred arena för spridning. Likaså har projektledare i pågående och avslutade projekt breda kontaktytor. Information sprids ständigt den informella vägen. Genom att ge alla projektledare information om metoden blir de inte bara duktiga projektledare, med ekonomiskt stöd för ett enskilt projekt, utan också ambassadörer för Leader+.

En grupp tar upp om hur viktigt det är att lyfta diskussionen om hur demokratisk Leader är dvs. dess arbetssätts för- och nackdelar. Spridning av den framgångsrika arbetsmetoden i Leader sker främst genom att lyfta fram goda exempel genom projekten. Anordnande av kontinuerliga utbildningstillfällen genom hela programperioden till föreningar förekommer också.

En annan grupp tror att det nog är naivt att tro att modellen ska kunna leva kvar i framtiden utan några finansiella resurser. Oavsett hur mycket informationsarbete som görs är det pengarna som ”ger muskler”. Informationsarbetet som bedrivs är till för att genom uppnådda resultat visa på arbetsmetodens fördelar.

En grupp ska under 2004 för första gången anordna en projektresa, då det bjuds in till en busstur i området, med besök i några av projekten. De inbjudna är, förutom LAG; projektledare, pressen och finansiärer.

”En ”populärvetenskapligt” projektsammanställning (journalistiskt skriven) skulle kunna vara ett bra verktyg att sprida lyckade resultat”, nämns av en LAG-grupp.

Samtliga Leader-områden nås via egna webbsidor. Även detta är en betydande informationsspridningskanaler som används flitigt av olika aktörer.

Utanför det egna Leader-området nämns Svenska nätverket för Leader+ som en viktig part för informationsspridning.

En LAG-grupp ser spridning av information om Leader-metoden som en utmaning där mer ska satsas framöver under 2004. Man tar gärna emot goda råd!

SAMMANFATTNING MED KOMMENTARER

Utifrån enkätsvaren går det att utläsa att synen på vad man menar med hållbar utveckling är mycket bred. De allra flesta berör åtminstone på något sätt särskilt miljöaspekter som en viktig del i en hållbar utveckling. Hållbar utveckling verkar för alla stå för en positiv utveckling - annars är den inte hållbar, eller? Begreppet genomsyrar Leader+ på alla plan från LAG-gruppens sammansättning, utformande av planen och dess framtid till vilken inverkan ett enskilt projekt får på sitt miljö-och socialmässiga såväl som ekonomiska sammanhang.

Att sammansättningen i LAG-gruppen är utformad utifrån ett antal kända kriterier syftar till att få en så bred samhällelig representation som möjligt som ska försöka återspegla det sammanhang LAG-gruppen ska verka i. De flesta grupper uppfyller kriterierna, och resultatet är bättre än vid förra årets uppföljning, men fortfarande halkar ett par grupper efter. Det visar också på att det finns vissa svårigheter i organiserandet och att förutsättningarna mellan Leader-områdena kan vara något olika. Dock finns det ingen anledning till att inte alla ska uppfylla de ställda kraven.

Gruppernas respektive valda temaåtgärd stämmer överlag bra med verkligheten. Ett par grupper anger dock att yttre faktorer, i dessa fall regelverk och konjunktur, har påverkat denna del negativt. De har båda haft svårigheter med att finna sig tillrätta med sin verksamhet eftersom förutsättningarna förändrats något från det att deras respektive program skrevs till verklig verksamhet, saker som inte riktigt kunde förutses till en början.

Det är positivt att se att så många av LAG-grupperna diskuterar ett fortsatt liv efter denna programperiods slut, dvs efter 2006. några har till och med börjat dra upp strategier baserat på erfarenheterna såhär långt. Dessutom tror sig några kunna klara av finansiering också utan hjälp med EU-medel. Men detta gäller inte för alla. Det flera är överens om i alla fall är att kunna visa på vilken nytta Leader+ gör i området. Men att dra några helt tillförlitliga slutsatser om långsiktiga effekter av Leader+ och arbetet i trepartnerskap är egentligen ännu för tidigt att göra anser de tillfrågade. De flesta uppger ändå några positiva effekter de tycker sig se som att arbetssättet är bra, om än tungrott ibland, att kontakterna och samarbetsmöjligheterna mellan myndigheter, kommuner, näringslivet, ideella organisationer m.fl har underlättats liksom en mer positiv attityd i området helt enkelt.

Långsiktighet och hållbarhet är ledord i Leader+. Meningen är ju att insatserna inom Leader ska vara vägledande för landsbygdsutvecklingen och ha ett modellvärde som ska kunna överföras till andra områden som står utanför just Leader-programmet. En av målsättningarna med programmet är att genom långsiktiga insatser skapa eller bevara sysselsättning på landsbygden. Om så är fallet kommer främst att visa sig ett tag efter programperiodens slut. Att dessa långsiktighetstankar finns med när LAG-grupperna beviljar projektidéer står tydligt. Ofta krävs att det i projektbeskrivningen ska finnas en plan för hur projektet ska överleva på egen hand när projektmedlen är slut. Är inte denna plan till fylles beviljas inte projektet av LAG-gruppen.

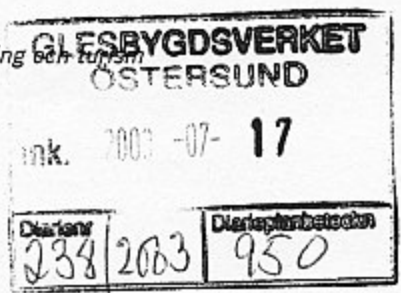
Hanteringen av hur Leader-områdena sprider sina erfarenheter av Leader-metoden ser ganska olika ut mellan grupperna även om alla diskuterar det som något alltmär angeläget för framtiden. En del har gjort många och stora insatser i sitt område medan andra tagit det lugnare än så länge. Informationsspridning är en utmaning och något som alla inblandade nog kommer och kanske bör satsa mer på framöver eftersom de inblandade tycker att Leader+ överlag är ett bra program som förtjänar kändisskap utanför den närmaste ”anhörigkretsen”.

Näringsdepartementet

Enligt sändlista

Enheten för regional utveckling och turism
Kristina Lejdström
Telefon 08-405 2399
Telefax 08-405 4110

Förfrågan ang fördelning av nationell medfinansiering till LAG-grupperna inom Leader+programmet 2000-2006

En förutsättning för att få del av EG:s strukturfondsmedel är nationell medfinansiering. Regeringen beviljar därför årligen kompletterande nationell medfinansiering för att underlätta genomförandet av Leader+. Respektive LAG-grupp beslutar om användningen av tilldelade medel som utgör en del av den statliga offentliga medfinansieringen inom Leader+programmet.

Erfarenheter visar att de statliga betalningsmottagarna praktiserar något olika principer vid överföringen av medel till LAG grupperna. I en del län/regioner överförs beviljade medel i sin helhet till LAG gruppen. I andra län/regioner får LAG gruppen rekvirera medel projekt för projekt.

Några särskilda riktlinjer för hur överföringen av medlen skall gå till har inte meddelats. Ingenting hindrar emellertid att den nationella medfinansieringen överförs direkt till LAG-grupperna i anslutning till regeringsbeslutet. Den statliga myndighet som har ansvar för att granska projektens riktighet är Jordbruksverket.

Regeringen har hittills beviljat 19 miljoner kronor vid tre tillfällen (2003-03-13, 2002-03-21, 2001-07-05). För att följa upp hanteringen av regeringsbesluten om nationell medfinansiering till LAG-grupperna emotses uppgift till senast den 1 oktober 2003 om bakgrunden till val av principer som tillämpas för överföring av medel samt uppgift om hur mycket av medlen som utbetalats till respektive LAG-grupp för resp verksamhetsår 2001, 2002 och 2003. Förteckning över LAG-grupper, belopp och betalningsmottagare återfinns i bilaga. Besluten finns tillgängliga hos Kristina Johnson, telefon 08-405 2300, kristina.johnson@industry.ministry.se

Med vänliga hälsningar

Olle Lundgren
Huvudman för EG:s strukturfonder

Bilaga

Fördelning av medel för genomförande av projekt inom gemenskapsinitiativet Leader+ i Sverige. Beviljade belopp för vardera verksamhetsår 2001, 2002 och 2003. Regeringsbeslut N1999/7976/RT mfl, N2001/11689/RUT, N2003/1929/RUT.

LAG-grupp	Belopp kr	Betalningsmottagare
Astrid Lindgrens Hembygd	699 915	Länsstyrelsen i Jönköpings län
Astrid Lindgrens Hembygd	810 000	Regionförbundet i Kalmar län
Carpe Mare	1 402 690	Västra Götalands läns landsting
E-bygd	1 599 512	Länsstyrelsen i Blekinge län
FGH	795 000	Länsstyrelsen i Jönköpings län
FGH	398 650	Regionförbundet i Kalmar län
FGH	666 000	Länsstyrelsen i Kronobergs län
Gotland	1 399 214	Gotlands kommun
Intryck Hälsingland	1 753 665	Länsstyrelsen i Gävleborgs län
Kustlandet	863 207	Regionförbundet i Kalmar län
Kustlandet	542 668	Länsstyrelsen i Östergötlands län
Kärnan i Västra Götaland	1 489 515	Västra Götalands läns landsting
Nedre Dalälven	635 000	Länsstyrelsen i Dalarnas län
Nedre Dalälven	460 163	Länsstyrelsen i Gävleborgs län
Nedre Dalälven	285 452	Länsstyrelsen i Uppsala län
Nedre Dalälven	290 452	Länsstyrelsen i Västmanlands län
Sjuhärad	1 791 940	Västra Götalands läns landsting
Sommenbygd	741 342	Länsstyrelsen i Jönköpings län
Sommenbygd	771 600	Länsstyrelsen i Östergötlands län
Våg 21	1 186 971	Länsstyrelsen i Södermanlands län
Våg 21	192 482	Länsstyrelsen i Örebro län
Våg 21	224 562	Länsstyrelsen i Östergötlands län

Sändlista

Länsstyrelsen i Jönköpings län
Regionförbundet i Kalmar län
Västra Götalands läns landsting
Länsstyrelsen i Blekinge län
Länsstyrelsen i Kronobergs län
Länsstyrelsen i Gävleborgs län
Länsstyrelsen i Östergötlands län
Länsstyrelsen i Dalarnas län
Länsstyrelsen i Uppsala län
Länsstyrelsen i Västmanlands län
Länsstyrelsen i Södermanlands län
Länsstyrelsen i Örebro län
Gotlands kommun

Kopia

Glesbygdsverket, Elisabeth Olofsson
Jordbruksverket, Johan Fors
Svenska nätverket för Leader+, Hans-Olof Ståhlgren
Samtliga LAG-grupper för Leader+
Thomas Bengtsson, Jo
Kristina Johnson, N/RUT
Marlén Söderman, N/RUT
Katarina Sjölander/N/RUT
Kristina Lejdström/N/RUT
Registrator/N

Insatsområden	Budgeterade medel					Beslutade medel					Andel beslutade EG-medel
	totalt	Totalt offentligt		Privat	totalt	Totalt offentligt		Privat			
		EG-medel	Nat offentliga			EG-medel	Nat offentliga				
Insatsområde 1	133 650 000	89 100 000	35 640 000	53 460 000	44 550 000	60 770 776	41 966 876	17 014 794	24 952 083	18 803 900	47,74
Åtgärd 1.1	9 001 046	5 250 610	2 100 244	3 150 366	3 750 436	2 760 987	2 013 528	792 244	1 221 284	747 459	37,72
Åtgärd 1.2	34 614 335	20 191 695	8 076 678	12 115 017	14 422 640	18 180 461	11 236 478	4 520 434	6 716 044	6 943 983	55,97
Åtgärd 1.3	27 607 141	16 104 166	6 441 666	9 662 499	11 502 976	12 772 972	7 676 650	3 041 713	4 634 937	5 096 322	47,22
Åtgärd 1.4	35 697 478	20 823 529	8 329 411	12 494 117	14 873 949	15 934 582	9 918 445	4 096 198	5 822 248	6 016 136	49,18
Åtgärd 1.5	20 047 500	20 047 500	8 019 000	12 028 500		7 902 386	7 902 386	3 286 778	4 615 608		16,39
Åtgärd 1.6	6 682 500	6 682 500	2 673 000	4 009 500		3 219 389	3 219 389	1 277 427	1 941 962		47,79
Insatsområde 2	9 426 375	7 087 500	2 835 000	4 252 500	2 338 875	960 911	565 946	264 591	301 355	394 965	9,33
Åtgärd 1.1	793 558	596 660	238 664	357 996	196 898	128 118	85 412	33 882	51 529	42 706	14,20
Åtgärd 1.2	3 051 699	2 294 511	917 804	1 376 706	757 189	321 334	200 393	80 181	120 212	120 941	8,74
Åtgärd 1.3	2 433 925	1 830 019	732 008	1 098 011	603 906	583 576	291 788	116 715	175 073	291 788	15,94
Åtgärd 1.4	3 147 192	2 366 310	946 524	1 419 786	780 882	58 353	58 353	58 353	0	0	6,16
Transn 1.1						42 706	42 706	16 941	25 765	0	
Transn 1.2						200 393	139 923	55 993	83 929	60 471	
Transn 1.3						583 576	291 788	116 715	175 073	291 788	
Transn 1.4						58 353	58 353	58 353	0	0	
Interreg 1.1						85 412	42 706	16 941	25 765	42 706	
Interreg 1.2						120 941	60 471	24 188	36 282	60 471	
Interreg 1.3						0	0	0	0	0	
Interreg 1.4						0	0	0	0	0	
Insatsområde 3	1 620 000	1 620 000	810 000	810 000		1 620 000	1 620 000	810 000	810 000		100,00
Insatsområde 4	2 430 000	2 430 000	1 215 000	1 215 000		2 430 000	2 430 000	1 215 000	1 215 000		100,00
Totalt	147 126 375	100 237 500	40 500 000	59 737 500	46 888 875	65 781 687	46 582 822	19 304 384	27 278 438	19 198 865	47,67

Insatsområden	Budgeterade medel					Utbetalda medel					Andel utbetalda EG-medel
	totalt	Totalt offentligt			Privat	totalt	Totalt offentligt			Privat	
		EG-medel	Nat offentliga				EG-medel	Nat offentliga			
Insatsområde 1	133 650 000	89 100 000	35 640 000	53 460 000	44 550 000	16 338 322	15 347 531	6 141 296	9 206 236	990 791	17,23
Åtgärd 1.1	9 001 046	5 250 610	2 100 244	3 150 366	3 750 436	1 141 474	764 788	308 198	456 590	376 686	14,67
Åtgärd 1.2	34 614 335	20 191 695	8 076 678	12 115 017	14 422 640	4 109 527	3 676 856	1 470 743	2 206 114	432 670	18,21
Åtgärd 1.3	27 607 141	16 104 166	6 441 666	9 662 499	11 502 976	2 244 278	2 244 278	897 711	1 346 567	0	13,94
Åtgärd 1.4	35 697 478	20 823 529	8 329 411	12 494 117	14 873 949	3 739 071	3 557 637	1 423 055	2 134 582	181 434	17,08
Åtgärd 1.5	20 047 500	20 047 500	8 019 000	12 028 500	0	3 738 978	3 738 978	1 495 591	2 243 387		18,65
Åtgärd 1.6	6 682 500	6 682 500	2 673 000	4 009 500	0	1 364 995	1 364 995	545 998	818 997		20,43
Insatsområde 2	9 426 375	7 087 500	2 835 000	4 252 500	2 338 875	1 758	1 758	1 758	0	0	0,06
Åtgärd 1.1	793 558	596 660	238 664	357 996	196 898	1 758	1 758	1 758	0	0	0,74
Åtgärd 1.2	3 051 699	2 294 511	917 804	1 376 706	757 189	0	0	0	0	0	0,00
Åtgärd 1.3	2 433 925	1 830 019	732 008	1 098 011	603 906	0	0	0	0	0	0,00
Åtgärd 1.4	3 147 192	2 366 310	946 524	1 419 786	780 882	0	0	0	0	0	0,00
Transn 1.1						0	0	0	0	0	
Transn 1.2						0	0	0	0	0	
Transn 1.3						0	0	0	0	0	
Transn 1.4						0	0	0	0	0	
Interreg 1.1						1 758	1 758	1 758	0	0	
Interreg 1.2						0	0	0	0	0	
Interreg 1.3						0	0	0	0	0	
Interreg 1.4						0	0	0	0	0	
Insatsområde 3	1 620 000	1 620 000	810 000	810 000		247 501	247 501	198 024	49 476		24,45
Insatsområde 4	2 430 000	2 430 000	1 215 000	1 215 000		1 669 892	1 669 892	454 892	1 215 000		37,44
Totalt	147 126 375	100 237 500	40 500 000	59 737 500	46 888 875	18 257 474	17 266 683	6 795 971	10 470 712	990 791	16,78